

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA VÝTVARNÉ VÝCHOVY A KULTURY

**VLASTNÍ AUTORSKÝ TVŮRČÍ SVĚTELNÝ POČIN
S VÝTVARNĚ-EDUKATIVNÍM PŘESAHEM**
DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Tereza Kalabzová

Učitelství výtvarné výchovy pro střední školy

Vedoucí práce: Mgr. Jakub Havlíček

Plzeň 2022

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 20. dubna 2022

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Mé poděkování patří Mgr. Jakubovi Havlíčkovi za odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracovávání diplomové práce věnoval. Dále bych chtěla poděkovat Mgr. Monice Plíhalové a Mgr. Tereze Říhové za jejich odborné rady. Následně mé poděkování patří modelkám, které mi pomohly v realizaci praktické části diplomové práce.

ABSTRAKT

Tato práce se zabývá světlem, fotografií aktu a návrhem pedagogických zadání, které mohou být uplatňovány na Středních uměleckých školách a Gymnáziích. Součástí práce jsou fotografické cykli, které mapují růst fotografického vyjadřování a odpoutávání se od technické stránky média. Neméně důležitou částí jsou pedagogická zadání, která se snaží seznámit studenty s fotografií lidské postavy a její stylizací pomocí světla a emocí.

KLÍČOVÁ SLOVA

Světlo, Fotografie, Fotografie aktu, Pedagogická zadání, Olafur Eliasson, David LaChapelle, Jan Saudek, František Drtikol

ABSTRACT

This thesis is focused on light, nude photography, and draft of the pedagogical assignment, which can be used on Art High Schools and Grammar Schools. Part of the thesis are photographic cycles, which maps growth of photographic expression and detachment from this technical side of media. No less important part are pedagogical assignments, which acquaint students with photography of the human figure and its stylisation using light and emotion.

KEY WORDS

Light, Photography, Nude Photography, Pedagogical assignment, Olafur Eliasson, David LaChapelle, Jan Saudek, František Drtikol

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK	4
ÚVOD.....	5
I. TEORETICKÁ ČÁST	6
1 SVĚTLO.....	6
1.1 SVĚTLO VE FOTOGRAFII	8
2 FOTOGRAFIE	10
2.1 HISTORIE FOTOGRAFIE	10
2.2 FOTOGRAFIE AKTU	19
2.3 INSPIRAČNÍ ZDROJE	19
2.3.1 Olafur Eliasson	19
2.3.2 David LaChapelle.....	21
2.3.3 Jan Saudek	22
2.3.4 František Drtikol.....	22
3 TECHNICKÁ STRÁNKA FOTOGRAFIE	24
4 FOTOGRAFIE VE ŠKOLÁCH	26
4.1 FOTOGRAFIE AKTU NA STŘEDNÍ UMĚLECKÉ ŠKOLE	26
4.1.1 Možná úskalí výuky fotografického aktu.....	28
II. PRAKTICKÁ ČÁST	30
1 TVORBA.....	30
1.1 HISTORIE.....	30
1.2 AUTOPORTRÉT	31
1.3 PRVNÍ ATELIÉROVÉ FOCENÍ.....	31
1.3.1 Fotografie s olejem	32
1.4 DRUHÉ ATELIÉROVÉ FOCENÍ	32
1.4.1 Akt.....	32
1.4.2 Fashion fotografie.....	32
1.4.3 Fotografie s barevnými filtry.....	33
1.5 LIDSKÉ TĚLO	33
1.6 BAREVNÉ SVĚTLO	33
1.7 FOTOGRAFIE AKTU S VODOU	33
1.8 BAREVNÉ SPEKTRUM	34
1.9 ABSTRAKTNÍ FOTOGRAFIE	35
2 DIDAKTIKA	36
2.1 REALIZOVANÉ VÝTVARNĚ PEDAGOGICKÉ ZADÁNÍ – LIDSKÉ TĚLO A SVĚTLO	36
2.1.1 Didaktická struktura.....	36
2.1.2 Formulace cíle.....	37
2.1.3 Myšlenková mapa	38
2.1.4 Inspirace	39
2.1.5 Výstupy ŠVP	39
2.1.6 Distanční výuka – realizována	40
2.1.7 Návrh prezenční výuky.....	47
2.2 NÁVRH VÝTVARNĚ PEDAGOGICKÉHO ZADÁNÍ – FASHION FOTOGRAFIE.....	48
2.2.1 Didaktická struktura.....	49
2.2.2 Formulace cíle.....	50
2.2.3 Myšlenková mapa	51
2.2.4 Inspirace	51

2.2.5 Výstupy RVP pro Gymnázia	52
2.2.6 Výstupy ŠVP	52
2.2.7 Motivace a zadání úkolů	53
ZÁVĚR	56
RESUMÉ.....	57
SEZNAM LITERATURY	58
SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK	61
OBRÁZKY	61
TABULKY	61
ZDROJE OBRÁZKŮ	61
ZDROJE TABULEK	63
PŘÍLOHY.....	I
1 PŘÍLOHA – FOTOGRAFICKÉ CYKLY.....	I
1.1. HISTORIE.....	I
1.1 AUTOPORTRÉT	II
1.2 PRVNÍ ATELIÉROVÉ FOCENÍ.....	III
1.3 DRUHÉ ATELIÉROVÉ FOCENÍ	IV
1.3.1 Akt.....	IV
1.3.2 Fashion fotografie.....	V
1.3.3 Fotografie s barevnými filtry	VI
1.4 LIDSKÉ TĚLO	VII
1.5 BAREVNÉ SVĚTLO.....	VIII
1.6 SVĚTLO A VODA	IX
1.7 BAREVNÉ SPEKTRUM	X
1.8 ABSTRAKTNÍ FOTOGRAFIE	XI
2 PŘÍLOHA – DIDAKTICKÁ ČÁST	XII
2.1 PREZENTACE	XII
2.2 PRACOVNÍ LIST	XXVII

SEZNAM ZKRATEK

CCD	Charged-couple device
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
ICT	Informační a komunikační technologie
RVP	Rámcový vzdělávací program
RVP SOV	Rámcový vzdělávací program pro střední odborné vzdělávání
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
ŠVP	Školní vzdělávací program

ÚVOD

Diplomová práce s názvem Vlastní autorský tvůrčí světelný počín s výtvarně-edukativním přesahem, se zaměřuje na tvorbu fotografického aktu – jakožto světelného počínu – a následně navrhuje didaktické struktury, které jsou určeny převážně pro střední umělecké školy.

Motivem pro výběr tématu byla má touha dozvědět se o světle trochu více, než jsem doposud znala. Nejvhodnější technikou, pro realizaci praktické práce, byla fotografie, kterou bychom mohli definovat jako malbu pomocí světla. Zvoleným žánrem byla fotografie aktu, se kterou jsem již byla seznámena a zaujetí, které ve mně tento žánr vyvolal, bylo nepopíratelné. Cílem, který jsem si stanovila na začátku práce, bylo prozkoumat zvolený žánr a pomocí experimentu a hry se světlem i technikou najít různé způsoby, jak co nejlépe vyjadřovat intimitu, smyslnost a emotivnost prostřednictvím fotografie lidského těla a světla. Následujícím krokem bylo vytvořit takové návrhy vyučovacích hodin, které by mohly být aplikovány na středních uměleckých školách či gymnáziích. Záměrem těchto didaktických struktur bylo seznámit dospívající studenty s fotografií lidského těla a stylizací za pomoci světla.

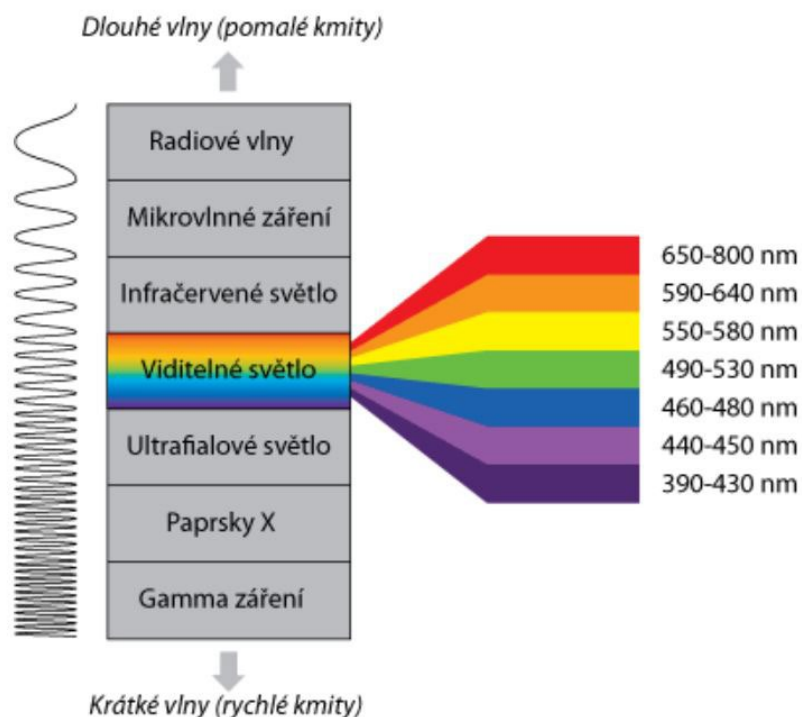
V následujících kapitolách teoretické části se seznámíme se samotným světlem a jeho možnými výklady i vymezením jeho funkce ve fotografii. Poté si projdeme historií vzniku fotografie, jejím vývojem a začleněním mezi umělecké obory, které nebylo nijak snadné. V práci nechybí ani představení interpretů, kteří mne inspirovali pro praktickou část, a představení žánru fotografického aktu. V závěru teoretické části nechybí ani pohled na předmět fotografie a jeho pojetí v RVP a ŠVP. V praktické části si představíme fotografické cykly, které jsou stěžejním bodem této práce. U cyklů můžeme pozorovat postupné odpoutávání se od technické stránky a přiklání se k experimentu a hře. Posledním, ale neméně důležitým prvkem práce, jsou pedagogická zadání. Jedno z těchto zadání bylo realizováno i v praxi na Střední odborné škole obchodu, užitého umění a designu, Nerudova 33 v Plzni. Zadání následně bylo reflektováno a analyzováno. Alterace, která vychází ze sebereflexe je inspirací pro další pedagogická zadání.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SVĚTLO

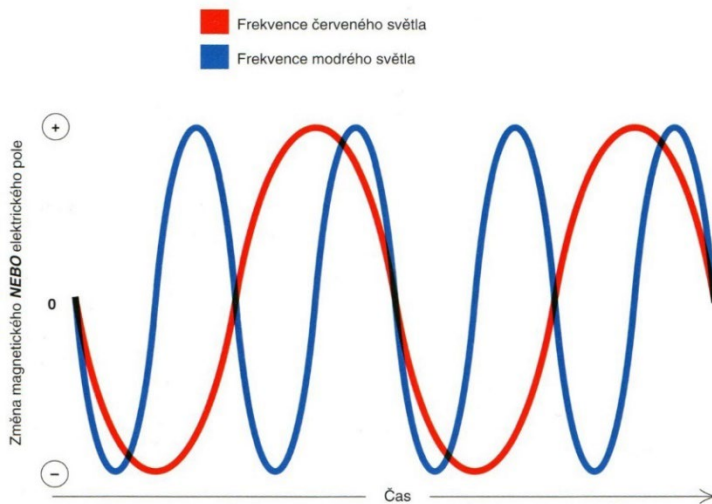
Pro přesnou definici pojmu *světlo* musíme zavítat až do samotné fyziky, kde zjistíme, že světlo je elektromagnetické záření neboli vlnění.

Právě elektromagnetické záření je typ energie, která se pohybuje prostorem v malém množství a nazývá se foton. Jedná se o čistou energii, která nemá žádnou hmotnost. Tedy můžeme tvrdit, že „krabice fotonů o velikosti slona nic neváží“ (Hutner, a další, 2016

Obrázek 1: Viditelné světlo

str. 26). Nositelé světla, fotony, se pohybují v prostoru ve stejné rychlosti a jejich trajektorii bychom přirovnali k vlnám. Právě těmto vlnám říkáme elektromagnetické pole, které produkuje energie fotonů. Důležité je také podotknout, že fotony mohou mít různé množství energie a tím je ovlivňováno právě elektromagnetické pole. Čím vyšší má foton energii, tím je jeho pole vlnitější. Naše oko je schopno vnímat jen fotony, které jsou ve střední části spektra energie (Baxandall, 2003 str. 9). Jedná se o vlnovou délku mezi 400 až 750 nanometry (nm), kterou také můžeme vidět na *Obrázku 1*. Právě v této vlnové délce fotony a jejich rozdílné energie vytvářejí efekt, který vnímá lidské oko jako barvy. Rozdílnost barev závisí na vlnové délce. Příkladem nám může být *Obrázek 2*, kde máme zobrazeny vlnové délky červeného a modrého světla. Můžeme si všimnout, že pokud má foton větší energii a tím tedy kratší vlny, tím rychleji kmitá. Jeho barva se tedy oku jeví jako modrá. Oproti tomu červené světlo má vlny dlouhé, a tedy foton má menší energii.

Obrázek 2: Rozdíl vlnové délky barev

I když naše oko není schopno vnímat celou škálu vlnkových délek, tedy vyšší či nižší energii fotonů, máme přístroje, které je dokáží zachytit. Příkladem nám může být rádio, moderní fotoaparát, vesmírný teleskop James Webb či rentgen.

Právě modernímu fotoaparátu se budeme

věnovat v této diplomové práci více. Než se však pustíme do podrobnější definice, měli bychom se podívat i na to, jak je světlo vnímáno i v jiných odvětvích než je fyzika a fotografie. Nemůžeme však popírat důležitost fyzikálního pojetí. Právě z něj totiž většina dalších teorií vychází.

Ve výtahu ze studie Marca Bischofa (Zemánek, a další, 2003 str. 23) se můžeme dočíst o dvojím pojetí světla, které má značnou roli při zkoumání vidění, tedy vnějšího a vnitřního světla. Pojem vnější světlo značí právě výše zmiňované elektromagnetické pole. U vnitřního světla se jedná o nejmladší objev záření, které se nazývá biofoton. Jde o světelné pole, které se nachází ve všech živých organismech. Můžeme jej také nazývat jako biofotonové záření či ultraslabá bioluminiscence. „Jde o vytrvale plující záření, které zesiluje zvláště během buněčného dělení i při každém zničení nebo poškození buňky a zejména pak při její smrti“ (Zemánek, a další, 2003 str. 26). Jedná se o objev ruského biologa Alexandra Gurwische, který jej publikoval ve 20. letech 20. století. Na stránkách klubu Sisyfos, hnutí vědců a filozofů i nositelů Nobelových cen, však můžeme narazit na hodnocení, ve kterém je existence záření, kterou vydávají buňky, označena za spornou (Hert, 2007). Co však nelze označit za sporné, je fakt, že světlo, tak i vnitřní světlo, jehož teorie je nepodložená, ovlivnilo uměleckou tvorbu. Příkladem nám může být výtvarník Karel Malich, který ve svém díle zachycuje zájem o vnitřní světlo, vlastní duši i věčnost (Dytrtová, 2006 str. 99).

Můžeme tvrdit, že světlo fascinuje lidstvo už od počátku historie. V historii se lidé mohli spoléhat pouze na denní světlo, které nemohli nijak ovládat. Časem však objevili možnosti

užití ohně, který dokázal pomocí louče či svíčky do domu vnést světlo i teplo. Díky vědě, která věnovala svou pozornost světlu, vznikaly pevné základy pro nové technologie a možnosti, jak světlo ovládat. Světlé místo si světlo vydobylo nejen v lékařství a umění, ale i v mnohých dalších oborech (Zemánek, a další, 2003 str. 23). V lékařství nám může být příkladem rentgenové zařízení, jež staví svou existenci na objevení paprsku X neboli rentgenového záření. V umění v meziválečném období se právě světlo a neony staly výrazným estetizujícím prvkem měst a ovlivnily tím uměleckou tvorbu po celém světě. Světelný objekt se tak stal nedílnou součástí umění (Matoušek, a další, 2012 str. 23).

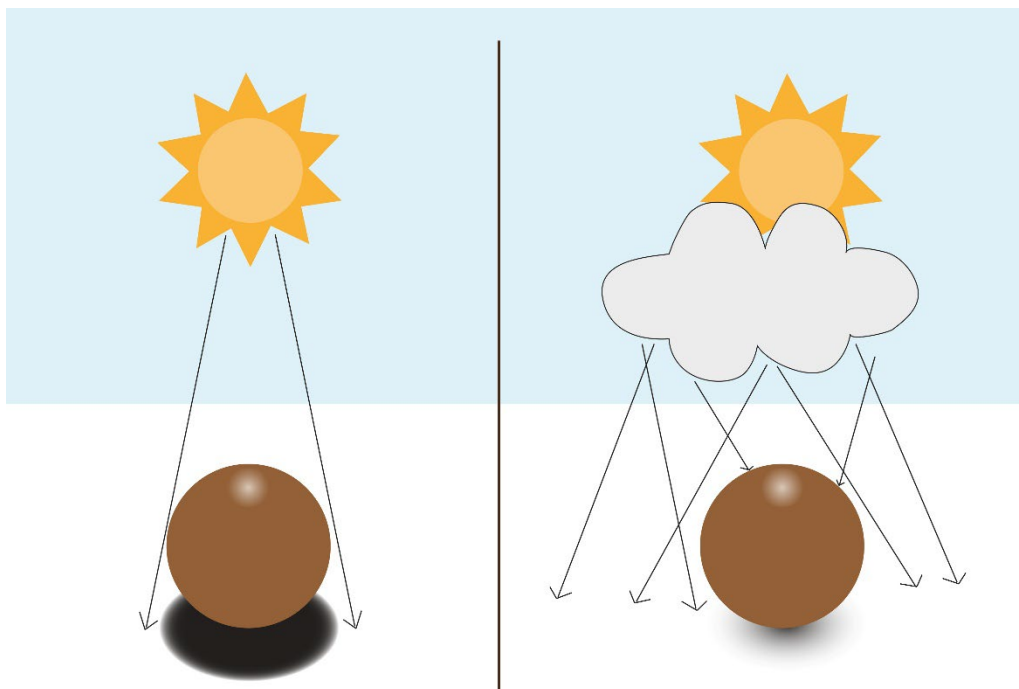
1.1 SVĚTLO VE FOTOGRAFII

Právě světlo je podstatným prvkem fotografie. Fotograf totiž zachycuje částice světla neboli fotony na světlocitné médium, kterým je například digitální snímač či film. Bez světla by tedy nevznikla fotografie. Od Huntera a spol. (Hutner, a další, 2016 str. 29) se dočteme, že se fotografové zajímají o **jas, barvu a kontrast světla**. Právě tyto tři body nám určují, jak kvalitní bude náš pořízený snímek. **Jas** nám určuje, jakou intenzitu bude mít náš světelný zdroj. Čím intenzivnější čili jasnější světlo máme, tím lepší snímek pořídíme. Pokud však nemáme dostatečné množství světla, snímek se nám nemusí vydařit, nebo jej ani nepořídíme. Proto fotografové volí převážně větší zdroj jasu. Snímky bývají ostřejší, bez obrazového šumu a s lepší barevností. Nižší jas se volí v okamžicích, kdy chceme, aby na snímku vynikly další vlastnosti světla, tedy kontrast či barva (Hutner, a další, 2016 str. 30).

Barva, jak už z názvu vypovídá, nám určuje, jakou barevnost světlo má. Nejčastěji se pro focení používá bílé světlo, které je ideální směsicí tří základních barev, tedy modré, červené a zelené. Právě tato varianta světla je lidmi vnímána jako bezbarvá. Fotografové si však musí dávat při pořizování snímků pozor, jelikož i fotoaparát si automaticky přizpůsobuje vnímání barev, které nemusí být zcela totožné s lidským okem. Pro orientaci při focení se tedy fotografové řídí stupnicí barevné teploty neboli stupnicí chromatičnosti. V té se barevná teplota uvádí pomocí Kelvinovy stupnice, jejíž jednotkou je kelvin (K). Zajímavostí je, že umělci označují světlo nízké barevné teploty jako teplé a světlo vysoké barevné teploty jako studené.

Poslední, třetí vlastností světla, o kterou se fotografové zajímají, je **kontrast**. O vysokém kontrastu hovoříme v okamžiku, kdy světelné paprsky dopadají na objekt pod téměř stejným úhlem. V tomto okamžiku hovoříme o tvrdém světle, se kterým se můžeme setkat

během jasného slunečního dne, kdy sluneční paprsky osvětlují objekt. Svůj název si získal i díky tvrdému stínu, který nasvícený objekt vrhá. Opakem tvrdého, směrového světla je rozptýlené neboli měkké světlo. To vzniká, když paprsky světla vycházejí z nízkokонтрастního zdroje a dopadají na objekt z několika různých úhlů. Právě s tímto světlem se můžeme setkat, když je slunce pod mrakem. Tento zdroj světla vrhá i měkký stín. Zajímavým faktem je také to, že tvrdé světlo má malý světelný zdroj a měkké světlo má velký světelný zdroj. Mohl by se nám zdát tento fakt matoucí, když vezmeme v potaz, že jsme si jako příklad tvrdého světla uvedli slunce a měkkého světla slunce pod mrakem. Příkladem nám může být *Obrázek 3*, kde na levé straně můžeme vidět slunce, které zabírá malý prostor, tudíž se jedná o malý světelný zdroj. Na pravé straně obrázku máme slunce pod mrakem, které zakrývá větší prostor a tím tvoří větší světelný zdroj (Hutner, a další, 2016 str. 34). Podobně tomu je i u fotografických světel a softboxů.

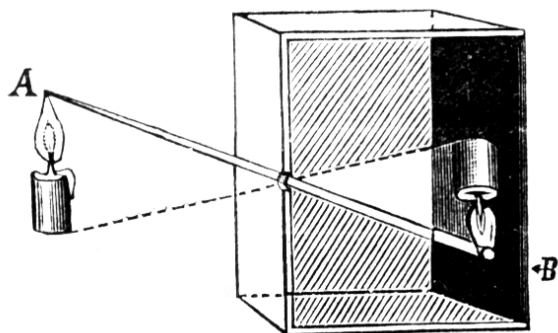

Obrázek 3: Kontrast světla

2 FOTOGRAFIE

2.1 HISTORIE FOTOGRAFIE

Slovo fotografie je složeno ze dvou řeckých slov, kterými jsou „phós“ tedy světlo a „graphis“ jako psací hrot či štětec. Tedy můžeme říci, že z technického hlediska je fotografování malba

Obrázek 4: Camera obscura

pomocí světla (Horný, 2016 str. 9). Abychom lépe pochopili, jak fotografie funguje, začneme v historii a představíme si vynálezy, které zapříčinily vznik a vývoj fotografie. Ač se jako počátek fotografie považuje rok 1826, kdy francouzský vynálezce pořídil první fotografii, tak její historie sahá do vrcholného období řecké

filosofie, kdy Aristoteles popsal princip temné komory neboli dírkové komory (z lat. camera obscura). Dírkovou komoru (Obrázek 4) můžeme označit jako předchůdce fotoaparátu. Camera obscura funguje na principu, že paprsky světla procházejí drobným otvorem do zatemněného prostředí a na protilehlé straně se ukazuje obraz, který leží před otvorem (Pikous str. 11).

Principům camery obscury se věnovalo mnoho umělců a vynálezců. Podstatným je především Leonardo da Vinci, který jev pojmenoval a Jovanni Battista della Porta, který vytvořil nepodrobnější popis camery obscury. Zprvu toto zařízení používali hlavně umělci, kteří odraz obkreslovali. Později však vědci objevili látky, které na otevřeném prostranství měnily svoji barvu. Až roku 1819, německý vědec Sir John Frederick William Herschel objevil ustalovací schopnosti thiosíranu sodného a stal se tak průkopníkem fotografie (Pikous stránky 12–14).

Počátkem fotografie, jako takové, můžeme označit rok 1826, kdy vynálezce Joseph Nicéphore Niépce, zachytil první

Obrázek 5: První fotografie

Obrázek 6: Daguerrotyp interiéru, 1837

fotografii, pomocí heliografu. Snímek nese jméno *Pohled z okna v Le Gras* (Obrázek 5) a je vytvořen pomocí cínové destičky, která byla pokryta živicí. Jedná se o první pořizenou fotografii na světě, jejíž expozice trvala osm hodin (Pikous str. 15). Joseph Niépce si uvědomoval omezené možnosti své metody a pro to se rozhodl spolupracovat s Louisem-Jacquesem-Mandé Daguerrem a svým synem Isidorem. Po Josephově smrti Daguerre objevil metodu výroby přímého pozitivu, která byla odlišná od té Niépcepovy. Zjistil, že je možné pomocí rtuťových par vyvolat zachycený obraz na stříbrné desce, na kterou před tím působily jodové páry. Pro zachycení obrazu bylo zapotřebí jen několik málo minut osvětlení destičky. Tato technika však měla několik problémů. Jedním z problémů bylo, že z originálního snímku nebylo možné vytvářet kopie. Dalším negativem byl i fakt, že povrch snímku byl velice citlivý na dotek, a tak se obrazy musely nechávat za sklem. Daguerrotypické metodě také nepřispívala vysoká toxicita využitých chemických látek a zrcadlové převrácení snímků, které bylo později vyřešeno přidáním zrcadla do fotoaparátu (Pikous str. 16). Ukázku této techniky můžeme vidět na *Obrázku 6*.

Přes to všechno byla Daguerrotypická metoda velmi oblíbená. I když byla objevena roku 1835, oficiálně ji zveřejnila až Francouzská akademie věd až 19. srpna 1839 a nesla jméno Daguerrotypická metoda, dle svého objevitele (Johnson, a další, 2010 str. 40). Právě v tento den se rok, co rok slaví Světový den fotografie.

První sériově vyráběný fotoaparát (*Obrázek 7*) nesl téže jméno jako výše zmiňovaná metoda. Daguerrotypickou kameru vytvořil truhlář Alphonse Giroux. Jednalo se o přenosnou dírkovou kameru, kde místo průsvitného papíru, který využívali malíři na obkreslování, byl světlocitný papír. Dále se

Joseph Niépce si uvědomoval omezené možnosti své metody a pro to se rozhodl

Obrázek 7: Daguerrotypická kamera

od klasické dírkové komory odlišovala objektivem s ohniskovou vzdáleností 380 mm a světelností $f/14-15$ (Ang, 2015 str. 22).

Dalším z důležitých představitelů je anglický fyzik William Henry Fox Talbot a jeho fotografické kresby, které představil téže roku jako Daguer (Johnson, a další, 2010 str. 90). Jeho metoda se výrazně odlišovala od Daguerrotypické. Stříbrnou destičku nahradil papír, který byl natřený slabým roztokem soli, který nechal zaschnout a poté ho natřel roztokem dusičnanu stříbrného. Po zaschnutí vznikla na papíře vrstva chloridu stříbrného, který byl citlivý na světlo. Takto připravený papír vyžadoval následně půlhodinovou expozici, kterou se mu povedlo snížit přidáním kyseliny duběnkové. Následně se naexponovaný snímek promastil, aby se stal průsvitným. Tím vznikl takzvaný negativ neboli převrácený černobílý obraz. Jednalo se o fotografii, která zobrazuje světlá místa tmavě a naopak. Pozitiv (snímek, který zobrazuje reálné odstíny) se následně vytvořil tak, že byl negativ položen na stejně zpracovaný papír pro pořízení negativu a nechal se osvětlit na slunci. Poté se podobným způsobem vyvolal a ustálil (Pikous str. 19). Právě tato technika nese název kalotypie (*Obrázek 8*), která se také stala základem fotografie, jak jí známe dnes. Oproti Daguerrotypické metodě má kalotypie velkou výhodu a tou je možnost duplikování snímků, prostřednictvím průhledných negativů.

Obrázek 8: Kalotypie – negativ a pozitiv

Právě vynálezem výše uvedených metod, nastal převrat v pořizování portrétů, na což doplatili převážně malíři portrétů. Právě ti vznášeli otázku, zdali se mechanický fotoportrét dá srovnat s malbou, která se snaží zachytit duši zobrazované osobnosti. I přes všechny výhrady vyhrávala fotografie, která dokázala zachytit přesnou podobu osoby. I přes velkou oblibu však mělo pořizování snímků v počátcích své chyby. Jednou z nich bylo právě pózování. Expozice snímků trvala něco okolo pěti až deseti minut.

Obrázek 9: Petzvalův objektiv

Právě po tuto dlouhou dobu museli lidé stát zcela nehybně, což bylo velice problematické. Proto se často stávalo, že snímky byly rozmazané. U malých dětí se tento problém snažili fotografové řešit omámením éterem, což mělo dopomoci k tomu, aby se nehýbaly. U dospělých se zase vybral jednodušší způsob, a to zvolení vhodné pózy, nejčastěji v sedě s podepřenou hlavou a nasazením „nezúčastněného“ výrazu (Ang, 2015 str. 28).

Kvůli problémům s dlouhou expozicí začali fotografové vyhledávat možnosti, jak expoziční čas zkrátit. Nejlepších výsledků dosáhl až maďarský matematik Josef Maximilián Petzval, který výrazně ovlivnil stavbu objektivů. Petzvalův objektiv (Obrázek 9) měl maximální clonu $f/3,6-3,7$, což bylo jedním z významných prvků, které ovlivnily zkrácení doby expozice na jednu minutu (Ang, 2015 str. 28).

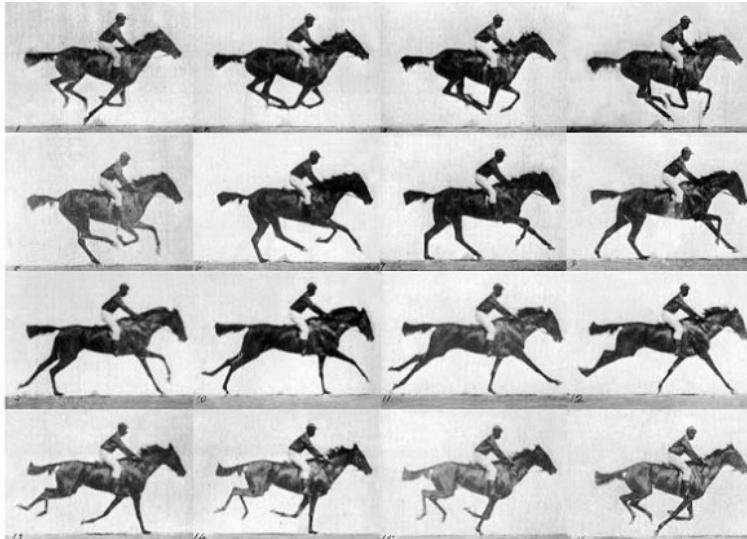

Obrázek 10: Julia Margaret Cameron – Růžová zahrada dívek, 1868

Fotografie se rozšířila po celém světě a její vývoj šel stále kupředu. Fotografové, vynálezci či chemici hledali nejlepší možnosti, jak inovovat fotografie ať už se jednalo o délku expozice, tak zvýšení kvality i čitelnosti snímků. Problémy se však objevovaly ve snaze začlenit fotografii do tradičního výtvarného umění. Právě to si procházelo značnou proměnou, kvůli nástupu impresionismu. Fotografové se tak rozdělili na několik táborů. Někteří pomocí snímků dokumentovali své cesty, další se snažili zachycovat

přirozenost bytí. A v neposlední řadě také ti, co se snažili tvořit pomocí své fantazie či tvůrčího instinktu (Ang, 2015 str. 37). Jednou z významných představitelk, jejíž snaha byla dostat fotografii na úroveň vysokého umění, byla Julia Margaret Cameron. Její dílo bylo ovlivněné literaturou, biblí, renesanční malbou a preraphaelity (Johnson, a další, 2010 str. 365). Ukázkou její tvorby nám může být *Obrázek 10: Růžová zahrada dívek*. Zajímavostí také je, že se k samotné fotografii dostala až ve 49 letech a její tvorba se převážně zakládala na experimentu a učení se pomocí chyb. Nebála se, ani zasáhnout do samotného negativu a fotografii doplnit například o ručně malovanou svatozář. Její tvorba byla zprvu profesionálními fotografy odmítána, ale i přes to dosáhla velkého úspěchu (Ang, 2015 str. 66). Ve své tvorbě využívala mokré kolódiový proces (mokrý proces), který vynalezl Fréderick Scotta Archer v roce 1851. Právě tento proces je jeden z prvních, který využívá sklo jako podložku citlivé vrstvy. Na skle se nacházel jemný film vytvořený z upraveného kolodia smíchaným s jodidem draselným. Velkou nevýhodou této techniky bylo, že chemická sloučenina rychle schla a pro exponování bylo zapotřebí ji udržet vlhkou, proto museli fotografové připravovat své destičky těsně před focením (Analogue.cz, © 2013). Právě tento fakt fotografům velice ztěžoval jejich tvorbu. Pokud jako Roger Fenton fotili v terénu a na bitevním poli, manipulace s mokřým procesem byla velmi obtížná. Snaha o zdokonalení a usnadnění mokrého procesu zabrala téměř 20 let. Roku 1861 major C. Russel popsal přípravu suchých kolódiových desek, které měly být polévány roztokem taninu a tím mohly být použity v suchém stavu (Pikous str. 24). Významnější metodou se však stal až suchý želatinový fotografický proces, který byl vynalezen roku 1871 Richardem Leachem Maddoxem. Jednalo se o významnou změnu, která ovlivnila svět fotografie. Právě Maddox zjistil, že želatina skvěle absorbuje roztoky, a dokonce je citlivější na světlo. Zbavil se tak i škodlivých chemikálií, které mokřý kolódiový proces obsahoval. Pro suchý želatinový fotografický proces se používala skleněná destička s bromidem stříbrným, který byl rozmíchaný v želatině. Dostáváme se také do bodu, kdy expozice trvala jen okamžik. I přes to, že byl tento proces jednodušší, svou daň si vybírá na tonalitě, která se nedá srovnat s mokřým kolódiovým procesem (Ang, 2015 str. 72).

Díky vylepšení technologií a fotografického příslušenství se fotografie dostala i do vědecké praxe. Kdy místo zdlouhavých popisů, stačilo díky fotoaparátu, za pouhých několik sekund zaznamenat právě probíhající jev. To nás také přivádí k samotnému záznamu pohybu

Obrázek 11: Eadweard Muybridge – Kůň v Trysku, 1887

a známému fotografovi Eadweardovi Muybridgeovi. Právě on otevřel dveře kinematografii, a to díky sérii fotek koně v trysku z roku 1887 (Obrázek 11) a zoopraxiskopu, který jednotlivé fotky spojoval v plynulý pohyb. Fotografie byly pořízeny díky rychlosti uzávěrky, která byla 1/500 sekundy (Ang, 2015 str. 78). I

když fotografie byla přínosná pro vědu či rozvoj kinematografie, stále vyvstávala otázka, jestli se fotografie může zařadit mezi umění. Tomuto problému moc nepřispíval ani vynález svitkového papíru a levné sériově vyráběné fotoaparáty (Ang, 2015 str. 77). Pokrok představil roku 1888 George Estman, který vytvořil onen svitkový film. Fotografické médium bylo natažené na svitku papíru. Během vyvolávání se želatinová vrstva stáhla z papírového filmu a následně přenesla na skleněnou destičku (Pikous str. 24). Právě tento film byl doručen uživateli přímo ve fotoaparátu a ten s ním mohl nafotit až 100 fotografií. Po spotřebování celého filmu, pak jen uživatel odeslal svůj fotoaparát s filmem do Estmanovy společnosti, kde mu fotografie vyvolali a zaslali mu je i s fotoaparátem, do kterého byl vložen nový film (Ang, 2015 str. 92). Díky přístupnosti fotografie amatérům vznikla takzvaná momentka neboli momentní fotografie. Tedy fotografie, která zachycuje spontánní okamžik. Jedná se, dle mého názoru, o nejrozšířenější druh fotografie, se kterou se můžeme setkat i v dnešní době.

Roku 1889 Estman představil světu ohebný celuloidový pásek. Právě tento vynález však odcizil Hannibalovi Goodwinovi, který jej měl již patentovaný, a tak musel Estman zaplatit za porušení práv. Jako další inovaci pro film do fotoaparátu přidal filmovou patronu. Tedy ruličku černého papíru, která chránila film před světlem, a tudíž jeho znehodnocením. Uživatelům tak umožňovala vyměňovat film přímo na světle. Tuto ruličku vymyslel Samuel Turner, jemuž poučený Estman rovnou zaplatil za licenci k použití vynálezu (Ang, 2015 str. 92).

Velká změna nastala roku 1903, kdy bratři Lumiérové patentovali autochromatický proces barevné fotografie, který se roku 1907 začal komerčně vyrábět. Tento vynález spočíval v posloupnosti vrstev. Mezivrstva, která je složená z barevných prvků, je vložena mezi světlocitnou vrstvu a skleněnou podložku. Barevná vrstva se skládala z nepatrných zrníček škrobu, která byla obarvená načerveno, nazeleno a namodro. Tento styl barevného filmu se vyráběl až do 30. let 20. století. Poté byl nahrazen Filmcolorem, který byl roku 1931 předveden, taktéž bratry Lumiérovými. Rozdíl spočíval v nahrazení skla filmem (Ang, 2015 str. 120). Příkladem barevné fotografie nám může být Obrázek 12, od fotografa Coburna.

Obrázek 12: Alvin Langdon Coburn – Woman in a Kimono with Sunflower, autochrome, 1908

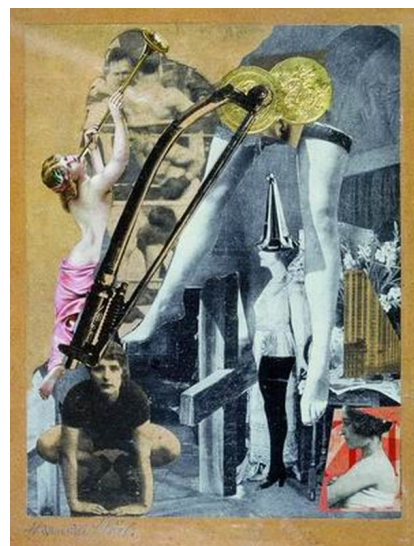
Počátkem 20. století se fotografie začlenila i do publikací, reklam i jako nástroj propagandy. Příkladem nám může být první světová válka, ve které fotografové mohli vydávat snímky, které podněcovaly válečné odhodlání. Objevovaly se pro to také první postprodukční úpravy fotografií. Příkladem nám může být fotografie od Franka Hurleye s názvem Vlámští vojáci z roku 1917. Práv na tomto snímku fotograf zachycuje krajinu poznamenanou krvavou bitvou a vojáky přecházející lávky nad vodou. Právě tato fotografie má dvě varianty, kdy na první jsou vidět na obloze pozorovací balony. Jedná se o drobné tečky na

Obrázek 13: Frank Hurley – Vlámští vojáci, 1917

levé části oblohy. A na druhé fotografii (Obrázek 13) je obloha čistá. Není však potvrzené, jaká z variant je originální. Fotografie mohly být upraveny pomocí opakované expozice či skládání negativů (Ang, 2015 str. 135). Právě ve 20. století se fotografie spojila s uměním. Nejprve jako prezentace uměleckého díla v katalogích, časopisech apod., a postupně i jako

samostatné umělecké dílo. Příkladem nám mohou být umělci spadající do hnutí dada, surrealisté nebo také futuristé či konstruktivisté. Umělci využívali fotografii k propagaci a prezentaci svých prací, ale také ji začali brát jako součást svého díla. Zrovna dadaisté se do dějin zapsali jako vynálezci fotomontáže, příkladem nám může být Obrázek 14. Není to však úplná pravda. Můžeme tvrdit, že si dadaisté spíše přizpůsobili určité postupy, které se již v minulosti využívali a tím je více dostali do povědomí ostatních (Ang, 2015 str. 143). Významnou představitelkou byla Hannah Hochová, která tvořila provokativní koláže z výstřižků z časopisů, či fotografií.

Obrázek 14: Hannah Hoch – Dada Ernst, 1920-21

Pokrok se projevil i v technické stránce fotografie a tím byl vynález kinofilmového přístroje. První prototyp s názvem Leica sestavil Oskar Barnack roku 1913. Fotoaparát (Obrázek 15) byl nejprve zamýšlen pro filmaře a proto v něm byl používán klasický filmový materiál. Představen veřejnosti byl až roku 1925 na Lipském jarním veletrhu. Uvedení na trh zajistila firma optika Ernsta Leitze, podle kterého také fotoaparát nese jméno. To vzniklo spojením příjmením Leitz a slova camera, tedy Leica (Pikous str. 26). O deset let (1935) později firma Kodak představila na trhu barevný film s názvem Kodachrom. Jeho velkou nevýhodou však bylo vyvolávání filmu, při kterém se muselo dodržovat 28 přesných a samostatných kroků. Velké úspěchy tento barevný film neměl, a to z důvodu začátku druhé světové války. Změnu však přinesl rok 1942, kdy byl na trhu prezentován film Kodacolor, který byl značně jednodušší pro vyvolání a následnou prezentaci. Od té doby se barevná fotografie ujala jak

Obrázek 15: Fotoaparát Leica

u svatebních či společenských fotografií, tak u amatérů (Ang, 2015 str. 167). Roku 1947 Američan Edwin Land vypracoval systém, který dokázal vyvolat během okamžiku fotografii a tím objevil základní principy holografie, která našla své praktické využití až v šedesátých letech. Přístroj, o kterém zde hovoříme, se nazývá Polaroid, viz Obrázek 16 (Pikous str. 29).

Pokrok, nejen ve fotografii, spěje rychle kupředu. Na trhu se objevují počítače a různé vymožené technologie. Ve fotografii se vyvíjí nový druh snímání a tím je digitální fotografie. Jedná se, dle mého názoru, o nejpoužívanější fotografii mezi amatéry. Než však zakončíme naši cestu historií vývoje fotografie, pojďme se ještě podívat na první z digitálních fotoaparátů. Počátkem můžeme označit

Obrázek 16: Polaroid SX – 70

rok 1975, kdy inženýr Steve Sasson vynalezl první digitální fotoaparát pro firmu Eastman Kodak. Vzniku tohoto fotoaparátu vypomohl George E. Smith a Willard Boyle, kteří roku 1969 vynalezli snímač s nábojově vázanými prvky, tedy charged-couple device (CCD). Právě tento vynález byl jedním z nejdůležitějších prvků, který napomohl ke vzniku digitálního fotoaparátu. Následně roku 1988 odstartovala firma Fuji prodej prvního plně digitálního fotoaparátu, který byl přístupný pro širokou veřejnost. Jednalo se o model DS-1P, viz. *Obrázek 17* (Smith, 2021 str. 215).

Důležité je v tomto bodě také definovat, jaký rozdíl máme mezi digitální a klasickou fotografií. Hned první rozdílností bychom mohli definovat strukturu snímku. Digitální snímky se skládají z pixelů neboli mozaiky jednotlivých barevných čtverečků a klasickou fotografii definuje její zrnitost (Tůma, 2004 str. 9). Co se týká praktické stránky, velkým plusem je, že pořízený digitální snímek fotograf vidí ihned po zhotovení a nemusí vyčkávat na vyvolání fotografie v temné komoře. Navíc se u digitální fotografie nemusí pořizovat nové filmy a fotograf si tak vystačí s SD kartou. Dalším rozdílem je i možnost měnit ISO při každém dalším snímání, a ne pouze při měnění filmu (Bouška , a další, 2017 stránky 16–17).

Obrázek 17: Fuji DS-1P

Za velkou změnu ve fotografii se zapříčinil i nástup postmoderny. Fotografie už nebyla jen dokumentární, ale vydala se cestou výtvarné fotografie (Silverio, 2007 str. 22). Objevily se také nové možnosti práce s fotografií, jako mixed média či postmoderní inscenovaná fotografie. Fotografie se stala „multijazykovou“, tedy že kombinovala

několik jazyků v jednom obraze a tím dopomohla vybudovat hodnotné základy pro současnou výtvarnou fotografii (Silverio, 2007 str. 134).

2.2 FOTOGRAFIE AKTU

V první řadě si definujeme, co je to pojem akt. Jeho počátky můžeme vystopovat právě ve výtvarném umění, kde tento pojem označuje „esteticky pojatý záznam nahého lidského těla“ (Mika, © 2006). S aktem se můžeme setkat v sochařství, malbě či fotografii a jeho hlavním cílem je znázorňovat lidské tělo jako výtvarně hodnotný umělecký objekt, který se nesnaží působit na pohlavní pudy člověka. Ve fotografii se jedná o jeden ze složitějších žánrů fotografie. Důvodem je zejména intimnější práce s modelem či modelkou a také pojetí samotného aktu. *„Erotičnost totiž závisí na citlivě vyvážené tajné dohodě mezi okem a představivostí. Jedná se o naprosto individuální reakci. To, co někoho vzrušuje, se může jinému hnusit“* (Henly, 2006 str. 17).

Fotografii aktu můžeme řadit mezi portrétní žánry, tedy fotografie, které zachycují podobu jednoho nebo také více lidí. K tomuto žánru můžeme ještě řadit autoportrét, fashion fotografii, erotickou fotografii, glamour fotografii a další (Doležal, 2013). V této práci si definujeme rozdíl mezi aktem a erotickou fotografií.

Jak jsme si vysvětlovali již na začátku kapitoly, akt je označení nahého lidského těla. Ve fotografii má tento pojem význam snímku, který zachycuje nahé lidské tělo, ale snaží se odbourávat pocit vulgární sexuality. Snímky se většinou kloní k estetizující stylizaci nahé postavy. Oproti tomu erotická fotografie si klade za cíl vzrušovat diváka. Snímky většinou zachycují intimní části těla, které se snaží sexuálně dráždit. Na fotografiích mohou být zachycené i předměty sexuálně fetišistické. Avšak i Erotická fotografie může mít uměleckou hodnotu (Doležal, 2013).

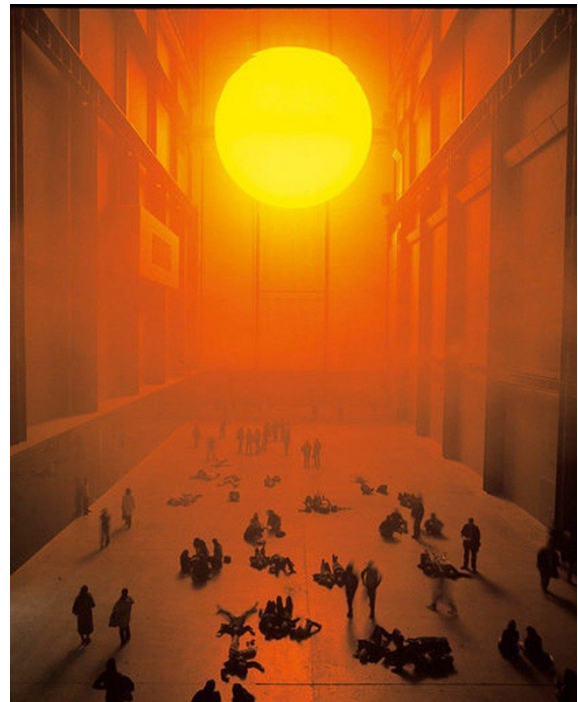
2.3 INSPIRAČNÍ ZDROJE

2.3.1 OLAFUR ELIASSON

Dánsko-islandský umělec, který patří mezi představitele konceptuálního umění, je proslulý zejména svou tvorbou se světlem, teplem nebo také velkými plošnými instalacemi. Jeho umělecká díla se zabývají významem umění ve světě jako takovém. Sám umělec odpovídá na otázku, co je jeho náplní tvorby, formuloval tak myšlenku, že „his works are ‚machines that create phenomena‘ and that his role is, to create a situation in which the viewer is at

the center’.” (Beccaria, a další, 2013 str. 17) Což lze volně přeložit jako: „Jeho práce jsou ‚stroje, které tvoří jevy‘ a jeho rolí je, tvořit situace, ve kterých je sám divák v centru dění.“ Pokud bychom srovnali jeho ideu s neznámější myšlenkou Sol LeWitta, který tvrdí: „Myšlenka se stane strojem, který dělá umění...” (Srp, 1982 str. 322), došli bychom k tomu, že Eliassonův stroj se stává uměním, pokud utvoří určitý zážitek (Beccaria, a další, 2013 str. 17).

Jeho neznámější a nejoblíbenější instalací je *The weather project 2003* (Obrázek 18). Jedná se o dílo vytvořené v muzeu Tate Modern v Londýně. Instalace byla vystavena v rozsáhlé turbínové hale, která je dlouhá 150 metrů (Beccaria, a další, 2013 str. 70). Na jejím konci byl vytvořený objekt, který se skládal z velké kruhové obrazovky, jež byla podsvícena žlutými monofrekvenčními světly (okolo dvou set kusů), které byly přichycené na lešení. Pocit odrazu slunce navozovaly zrcadlové folie navěšené pomocí hliníkových rámu po stropě. A v neposlední řadě, pocit zamlženého prostředí tvořily generátory zákalu neboli Haze stroje (Brown, 2020). Tato instalace se zabývá klimatem a jeho sociálním účinkem v souvislosti se samotným muzeem, které je v centru moderního města. Podle Eliassona je v tomto případě počasí jako příroda ve městském kontextu. Je totiž možné ovládat klima uvnitř budovy, ale je nemožné jej předpovědět s jistotou (Beccaria, a další, 2013 str. 70).

Obrázek 18: Olafur Eliasson – The Weather Project 2003

Olafur Eliasson je pro mě inspirací nejen z technické stránky, ale i díky jeho práci se scénérií a schopností vytvářet působivou atmosféru. I když jeho díla nepůsobí jako práce soustředící se na člověka, opak je pravdou. Člověk je v jeho dílech brán jako vnímatel, na kterého působí umělcem vytvořená atmosféra.

2.3.2 DAVID LACHAPELLE

Známý americký fotograf Davida LaChapella je proslulý svým jedinečným fotografickým rukopisem. Jeho konceptuální pestrobarevné snímky nesou známky vlivu pop-artu i surrealismu. Proslavil se svou módní fotografií a prací s celebritami, jako je herečka Uma Thurman, zpěvák Michael Jackson či Beyoncé a spousta dalších (LaChapelle, 2006, str. 33). V počátcích se věnoval převážně komerční fotografii, kterou v polovině prvního desetiletí 21. století opustil a navrátil se ke svým tvůrčím počátkům, kdy záleželo hlavně na konceptu snímku. Jeho dominantní tematikou se stalo náboženství (Obrázek 19) a díky tomu se jeho tvorba přiklání blíže k dějinám umění. Inspiraci nacházel u renesančních malířů jako byl Sandro Botticelli a obraz *Venuše a Mars (1483)*, podle kterého zhotovil fotografii *Únos Afriky*¹. Jeho velkou inspirací však byl i barokní malíř Caravaggio, se kterým LaChapelle našel souznění, které můžeme vidět na snímcích *Poslední večeře*², *Pomazání*³ či *Pieta s Courtney Love*⁴.

Obrázek 19: David LaChapelle – Poslední večeře, 2003

Právě v souvislosti s těmito díly LaChapelle hovořil o Caravaggiovi: „*Krása, jak ji znázorňuje on, se zcela vymyká malířské tradici své doby. Vždy nachází krásu tam, kde by ji nikdo nečekal, v obyčejnosti – ve tváři pouličního rváče, jeho přeraženém nose a podmračeném obočí. Proto je mi Caravaggio tak blízký, i já se snažím hledat krásu v každém, koho*

fotografuji, ať už je to mládež na South Central v LA, která přišla s novou taneční formou, již jsem dokumentoval ve filmu Rize, nebo transsexuál Amanda Lepore, kterou jsem fotil mnohokrát. Lidé si o ní myslí, že je obluda, ale já ne – já ji miluju“ (LaChapelle, 2006, str. 33).

¹ The Rape of Africa, 2009

² The Last Supper, 2003

³ Anointing, 2003

⁴ Pietá with Courtney Love, 2006

Právě krása, kterou LaChapelle vidí v každém svém modelu, inspirovala můj pohled na fotografii lidského aktu. Dovedl mě k myšlence znázornit krásu lidského těla takového, jaké je.

2.3.3 JAN SAUDEK

Právě Jan Saudek je považován za nejproslulejšího českého fotografa současnosti. Jeho tvorbu ovlivnily i zážitky, které jej poznamenaly v dětství. Příkladem nám může být počátek války a incidenty, které se k ní vážou. Jedním z nich byla i poprava mladého německého vojáka. V počátcích své tvorby zachycuje především témata jako je mateřství či otcovství, postupem času do svých děl zapojuje více provokace a erotiky. Známý symbol, který můžeme zpozorovat na většině jeho snímků je zeď, kterou objevil na počátku 70. let 20. století. Jedná se o mramorovanou zeď v jeho ateliéru, ve kterém fotil svá díla. Právě této zdi si můžeme povšimnout i na *Obrázku 20*. Jeho tvorba se nezabývala pouze jednotlivými snímky, ale tvořil také řady sekvencí, diptychů, triptychů, které se vyznačovaly silným humanistickým patosem. Pro své fotografie využívá hlavně měkké světlo a vlastní snímky si předem předkresluje (Vodňanský, 2008 str. 58).

Obrázek 20: Jan Saudek – Zuzančino noční okno

Díky knize Jan Saudek – Mystik od autora Lovaše (Lovaš, 2020 str. 49) jsem vyzorovala

jakousi shodu s americkým fotografem Davidem LaChapellem, který své modely, ať byly jakéhokoliv vzhledu, shledával krásnými. To samé platí i u českého fotografa Jana Saudeka. Na svých fotografiích zachycuje ženy takové, jaké doopravdy jsou a přesto je nazývá krásnými. Dle mého názoru se nesnaží o zachycení modelu v lichotivé póze, ale o realistické a převážně o přehnané postavení lidského těla, které diváka provokuje svou erotičností.

2.3.4 FRANTIŠEK DRTIKOL

Naši cestu vybranými interprety zakončíme nejúspěšnějším českým fotografem aktu Františkem Drtikolem. Právě on prosazoval své přesvědčení, že „*nejedná se o to, čím je dílo vytvořeno, nýbrž jak. A to, jak znamená, aby každé dílo se zdařilo, musí býti mnoho a mnoho*

milováno a také pravý umělec, ať je z kteréhokoli oboru, musí se do toho, co vytváří, zamilovat“ (Birgus, 2000 str. 54).

Drtikolova tvorba se však nevztahovala jen k fotografii aktu, která jej proslavila. Jeho zálibou byla i malba, kterou dokázal vložit i do samotné fotografie tím, že domalovával pozadí. Později se však od tohoto stylu odklonil a zaměřil se převážně na čisté fotografie, které byly tvořeny pomocí světla. Příkladem nám můžeme být fotografie, *Obrázek 21, Kompozice* z roku 1929. Na snímku je zachycena ženská nahá postava, která kráčí kupředu.

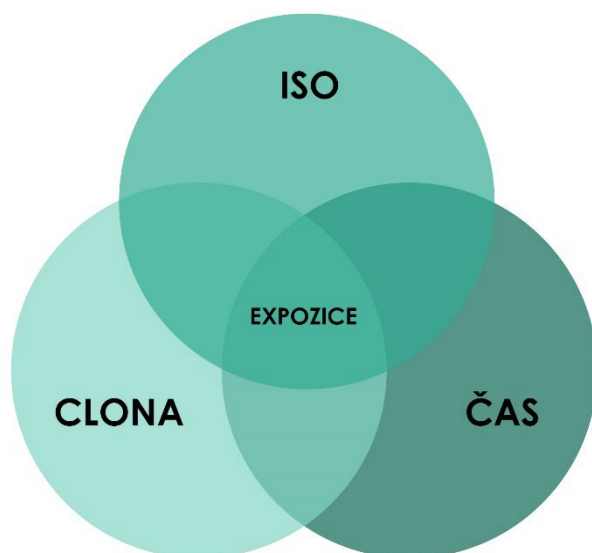
Obrázek 21: František Drtikol –
Kompozice, 1929

Její tělo vrhá na pozadí pomocí světla kontrastní stíny, které dopomáhají k dynamičnosti snímku. Za zmínku také stojí fotografie *Oblouk* z roku 1921. Jedná se o ženskou nahou postavu, která se natahuje na obloukovitém tvaru tak moc, až s ním dokonale splývá v jedno (Johnson, a další, 2010 str. 526).

Počátky jeho tvorby byly výrazně ovlivněny secesí, která se objevovala hlavně u jeho ženských portrétů, kde uplatňoval využití extravagantních klobouků či dlouhých náhrdelníků (Birgus, 2000 str. 33). Postupem času však nacházel inspiraci v Art Deco a symbolismu až si vytvořil svůj vlastní originální styl (Birgus, 2000 str. 39).

František Drtikol pro nás může být inspirací v jeho experimentální tvorbě, která ho dovedla až k fotopurismu, jak sám pojmenoval období fotografické tvorby, kde živé modelky vystřídaly vystřížené postavy z papíru a nasvícené světlem (©1999).

3 TECHNICKÁ STRÁNKA FOTOGRAFIE

Obrázek 22: Expozice

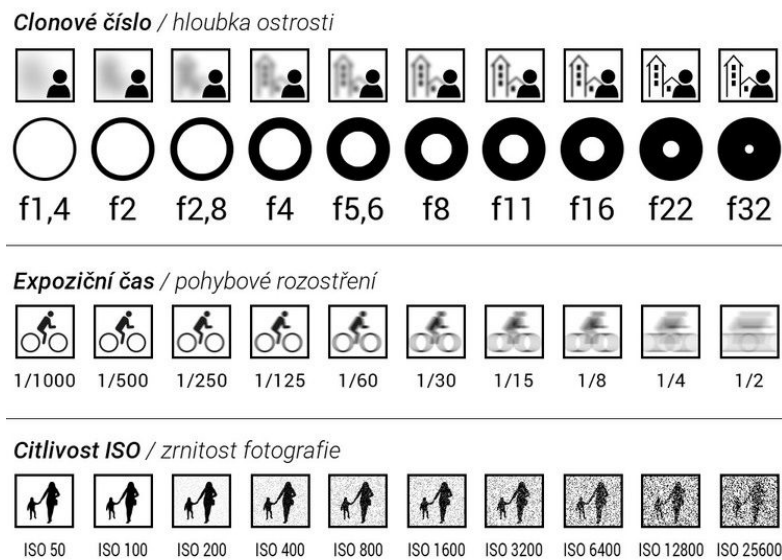
V následující kapitole se na fotografii podíváme z technické stránky, abychom lépe pochopili její vznik. V předchozí kapitole, kde jsme se zabývali historií fotografie, jsme několikrát zmiňovali slovo **expoziční**. Toto slovo má několik významů, které jsou pro nás jako fotografy velice důležité. Slovo expoziční můžeme například vykládat jako samotnou pořízenou fotografii, či vytištěné vystavené fotografie v galerii.

Mnohem přednějším významem však pro fotografy je, že expoziční je pojem, který označuje množství světla, jež dopadá na snímáček, či označuje přímo tento děj samotný. Právě s tímto dějem souvisí i tři prvky (Obrázek 22), které si nastavujeme na našem fotoaparátu. Jsou jimi **citlivost snímáče**, **rychlost závěrky** a **nastavení clony objektivu** (Davis, 2008 str. 16).

Jako první si vysvětlíme rychlost závěrky neboli expoziční **čas**. Jde o dobu, po kterou necháme snímáček vystavený světlu, tedy **čas**, po jehož dobu nám proniká do fotoaparátu světlo. Nastavení času může být od setiny vteřiny až po minuty (Davis, 2008 str. 18). Pro vysvětlení rozdílu mezi krátkým a dlouhým časem nám pomůže příklad cyklisty na kole. Když vyfotíme cyklistu jedoucího na kole s krátkým časem, zachytíme jej v jedné pozici, oproti tomu, když si nastavíme dlouhý čas, pak cyklista bude rozmazaný (Obrázek 23).

Následujícím prvkem je nastavení clony objektivu, zjednodušeně **clona**. Pomocí clony nastavujeme otvor v objektivu fotoaparátu, kterým nám propouští určité množství světla. K nastavování nám slouží clonové číslo, které se označuje jako **f** (můžeme se setkat i s **F**). Čím větší číslo (př. f/32) máme nastavené, tím je otvor objektivu menší. A naopak, pokud máme menší číslo (př. f/1,4), tím větší otvor v objektivu bude (Obrázek 23).

Posledním zmíněným prvkem je citlivost snímače, známe pod pojmem ISO. Právě toto nastavením nám určuje, jak citlivý bude fotografický snímač na světlo. U klasické fotografie, tedy při použití filmu, máme ISO předem dané. Je tomu kvůli zvolenému filmu, který má určité chemické vlastnosti. U digitální fotografie si hodnotu ISO můžeme nastavit pro každý snímek jinak (Davis, 2008 str. 18). Když si nastavíme vyšší ISO, náš fotoaparát bude citlivější na světlo a fotka bude světlejší. Pozor si však musíme dát na to, že čím vyšší ISO budeme mít, tím bude šum na výsledné fotografii větší (Obrázek 23).

Obrázek 23: Expozice – clona, čas, ISO

4 FOTOGRAFIE VE ŠKOLÁCH

Pro základní představení předmětu fotografie ve školách budeme vycházet z RVP pro gymnázia (MŠMT, 2021). Právě zde máme fotografii zmíněnou v kapitole Výtvarný obor ve znakových systémech výtvarného umění. Jako očekávané výstupy máme uvedeno například, že žák dokáže využívat znalosti ohledně aktuálních způsobů technických možností vybraného média, jehož prostřednictvím dokáže vyjadřovat své představy. Následně dokáže experimentovat s různými vizuálně obraznými prostředky a také dokáže uplatňovat způsoby tvorby současného výtvarného umění. Neméně důležitým výstupem, který se vztahuje i na předmět fotografie je, že žák dokáže charakterizovat obsahové souvislosti, které má jeho dílo i ostatní umělecká díla a dokáže zvolit takový způsob prostředků, které mu pomohou v porovnávání uměleckých děl (MŠMT, 2021 stránky 54–55).

Žák by se měl tedy seznámit se základy vybraného média, v našem případě se jedná o fotoaparát. Měl by být seznámen s historií, vývojem i funkcí tohoto média. A následně musí být schopen vyjádřit své představy prostřednictvím fotografie.

Za zmínění stojí také fakt, že si RVP prošel aktualizacemi, které byly iniciované strategickým dokumentem: *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+* (zkráceně *Strategie 2030+*). Tento dokument se zabývá návrhem dlouhodobých záměrů činností k dosažení dvou strategických cílů. Prvním cílem je více se zaměřit na získávání kompetencí, které jsou potřebné pro aktivní profesní, občanský či osobní život. Druhým cílem je snížení nerovností kvalitního vzdělávání a umožnit tak co největší rozvoj potenciálu studentů. Zkráceně bychom řekli, že cílem dokumentu je modernizace vzdělávacího systému v oblasti zájmového a neformálního vzdělávání a celoživotního učení (MŠMT). Revize se týkají RVP SOV (Střední odborné vzdělávání) a RVP ZV (Základní vzdělávání). U RVP ZV se setkáváme i s tzv. Malými revizemi v oblasti ICT, tedy v informačních a komunikačních technologiích (edu, © 2020). Ty se projevují zejména navýšením hodin informatiky u studentů devátých tříd.

4.1 FOTOGRAFIE AKTU NA STŘEDNÍ UMĚLECKÉ ŠKOLE

V první řadě se zaměříme na RVP a ŠVP pro Střední odbornou školu obchodu, užitého umění a designu, Nerudova 33 v Plzni. Tato škola má tři umělecké obory (Multimediální tvorba,

Design interiéru a Grafický design). Nejbližší k fotografii má obor Multimediální tvorba, ale každý z těchto oborů si projde základy tohoto předmětu. Proto bych se zaměřila především na obor Multimediální tvorbu. Právě tento obor má totiž fotografii uvedenou v RVP v kurikulárním rámci, jako závazný obsah odborného vzdělávání a požadovaných výsledků vzdělávání. Nalezneme ji v technologické přípravě a také v navrhování a realizaci (MŠMT, 2008 stránky 49–53). Právě v těchto kapitolách se dozvíme, jaké učivo by se se žáky mělo probírat a jakých výsledků by měli dosáhnout. Obor fotografie je zpracován v technologické přípravě jako Digitální fotografie.

Výsledky vzdělávání	Učivo
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - využije vhodně digitální fotografii, uvědomuje si její přednosti i nedostatky; - skenuje fotografie; - prohlíží, upravuje, prezentuje a archivuje digitální fotografie vhodným software. 	<p>2 Digitální fotografie</p> <ul style="list-style-type: none"> - digitální bitmapový obraz - software - hardware - příprava fotografií pro tisk, web apod. - tiskárny a tisk

Tabulka 1: Technologická příprava (MŠMT, 2008, stránka 50)

V navrhování a realizaci jej můžeme najít pod Fotografií.

Výsledky vzdělávání	Učivo
<ul style="list-style-type: none"> - využije specifické výrazové prostředky fotografie; - využije zásady předmětné skladby a plošného řešení fotografického obrazu; - charakterizuje tvorbu hlavních fotografických žánrů; - použije ateliérovou techniku. 	<p>3 Fotografování</p> <ul style="list-style-type: none"> - princip a skladba digitálního fotografického aparátu - specifické výrazové prostředky fotografie - předmětná skladba fotografického obrazu - plošné řešení fotografického obrazu - základní fotografické žánry

Tabulka 2: Navrhování a realizace (MŠMT, 2008, stránka 52)

Doslovné zařazení aktu do učiva není uvedeno, ale můžeme jej zařadit do základních fotografických žánrů. Blíže je předmět fotografie rozebrán v ŠVP pro obor Multimediální tvorba. Právě zde máme fotografii aktu jmenovanou, a to ve třetím ročníku, kde se bere

fotografie figury a módní fotografie. Právě zde je jedním z bodů učiva: „podstata fotografie figury a aktu“ (SOŠOUUD, 2021 str. 113).

4.1.1 MOŽNÁ ÚSKALÍ VÝUKY FOTOGRAFICKÉHO AKTU

Než se zaměříme na otázky možné problematiky, chtěla bych se zaměřit na pojem nahota. Lidé si tento pojem mohou vykládat různě, dle vlastních zkušeností na internetu. Rozhodla jsem se tedy pro průzkum, který si kladl za cíl zjistit, jak lidé nahotu vnímají. Slovo nahota bychom mohli formulovat jako holost. Podle internetového slovníku současné češtiny (Lingea) definujeme nahotu jako nezhalenost těla oděvem neboli stav, kdy je člověk nahý. Následně se pomocí otevřeného dotazníku zeptáme neznámých lidí na dvě otázky: „*Co je pro mě nahota = její definice*“ a „*Je pro Vás nahota nepříjemná?*“

Otevřeného dotazníku se účastnilo celkem 169 respondentů, z toho 101 mužů a 68 žen. Věkově se respondenti pohybovali od 16 let do 60 let. Nejvyšší počet respondentů spadá do věkové skupiny 16–25 let. U první otázky se většinou objevovaly shodné odpovědi s mou definicí z internetového slovníku současné češtiny. Příklady odpovědí: „*Člověk bez oblečení,*“ dále: „*Když je člověk úplně bez oblečení,*“ nebo také: „*Lidské tělo bez oblečení*“. Překvapily mě však odpovědi jako: „*zranitelný stav bez jakékoli ochrany, ať fyzické, tak i psychické,*“ dále: „*Nahota dle mého názoru nepředstavuje jen nahotu jako takovou ale i otevření se někomu druhému tak, aniž byste před sebou neměli tajemství,*“ a poslední příklad: „*Úplné odhalení sebe sama.*“

Právě tento fakt, že každý člověk vnímá nahotu jinak a jinak jí i definuje, mě přivádí k jednomu hlavnímu úskalí fotografického aktu na střední škole. Z etického hlediska je tedy nahota pro každého jiná. Každý ji vnímá rozdílně, a to samé může platit u samotné fotografie aktu, která některým studentům může přijít nekomfortní či hanlivá. Skvělým příkladem je samotná reakce studenta oboru fotografie na křesťanské poradenské stránce. Svěřuje se zde, že jejich součástí výuky je samotný fotografický akt, který mu je nepříjemný: „*Chápu, že je tato dovednost zapsaná v umu profesionálního fotografa, avšak je to pro mě opravdu náročná situace*“ (vira.cz, 2020).

To mě přivádí i ke druhé otázce: „*Je pro vás nahota nepříjemná?*“ V odpovědích respondenti mužského pohlaví schvalovali nahotu opačného pohlaví s podmínkou, že je daná osoba hezkého vzhledu. Oproti tomu negativně hodnotili osoby silnější postavy, staré lidi či dokonce nahotu jiného mužského těla. Příkladem nám může být odpověď: „*Když*

vidím muže bez oblečení tak ano, ale pokud vidím ženu tak ne.“ O své vlastní nahotě se však vyjadřovali jako o přirozené věci, která jim není nepříjemná. Oproti tomu respondentky opačného pohlaví shledávají svou nahotu za velmi nepříjemnou. Hlavním problémem je přijetí svého vlastního těla po vzhledové stránce. Objevovaly se odpovědi typu: *„Velmi nepříjemná – ta vlastní. Od puberty mám problém s přijetím svého těla a necítím se vůbec sebevědomě, právě naopak.“* Dále také: *„Ano. Nechci, aby někdo viděl moje nahé tělo.“* A v neposlední řadě nám může být příkladem odpověď: *„Vzhledem k vlastnímu nastavení postoje k sobě samé a svému tělu je pro mě nahota nepříjemná, ale pokud mají ostatní odvahu svoji nahotu předvést, nebo pokud je nahota součástí umění, jsem schopna ji akceptovat a myslím, že i ocenit. Tedy u druhých mi tak nepříjemná není.“* Dle mého osobního názoru je velice zajímavé sledovat kontrast mezi tvrzením mužů a žen. Ženy své tělo vnímají jako nedostatečné a muži schvalují převážně nahotu krásné ženské postavy. I když převažovaly výše zmíněné odpovědi u obou pohlaví, objevovaly se také výjimky, kdy se muži styděli za svou vlastní nahotu a ženy svou nahotu vnímaly jako přirozenost, která jim není proti srsti.

Velice mě však zaujala odpověď jedné z respondentek, kdy na druhou otevřenou otázku reagovala: *„Nahota mi není nepříjemná. A však za velmi nepříjemný považuji pohled společnosti na nahotu. Například nutnost rozostření ženských bradavek na Instagramu. Myslím si, že tento nezdravý pohled velice ovlivňuje pohled i na sexuální výchovu, a tedy vzdělání našich dětí.“* Právě touto myšlenkou bych zakončila aktuální kapitolu. Jedná se totiž o myšlenku, se kterou se sama ztotožňuji a pokládám ji za velmi důležitou, vzhledem k tématu této diplomové práce. Myslím si však, že pohled společnosti se začíná postupně měnit, díky televizním pořadům, článkům či podcastům, které vycházejí. Příkladem nám může být i populární seriál *Sex Education*, kde studenti střední školy řeší určité sexuální nejistoty. Seriál tak bourá nevhodný pohled společnosti na sexuální výchovu a poukazuje na fakt, jak důležité je, mladé lidi seznamovat s touto nedílnou součástí života.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části diplomové práce si představíme mé fotografické cykly, které se věnují světlu a fotografii aktu. Následně se zaměříme na didaktickou stránku, kde představím realizovanou distanční výuku na Střední odborné škole obchodu, užitého umění a designu, Nerudova 33, a návrh prezenční varianty této výuky. Následně se seznámíme s dalším návrhem didaktické struktury, která může být uplatněna na Střední umělecké škole. Pro lepší přehlednost textové obhajoby praktické práce, jsou výstupní fotografie umístěny v části s přílohami. To samé platí pro pracovní list i navrženou prezentaci.

1 TVORBA

V první kapitole praktické části, nazvané Tvorba, vám představím svůj postup v realizaci výtvarných fotografických cyklů s tematikou světla a fotografických aktů. Mým inspiračním východiskem byly snímky umělce Františka Drtikola a také jeho přístup k samotné tvorbě. Především proces jeho experimentu a hledání svého vlastního stylu.

1.1 HISTORIE

Jako počátek celé praktické části mé diplomové práce bych chtěla uvést fotografický cyklus z roku 2017, kdy jsem poprvé zkoušela fotografii uměleckého aktu. Jedná se o akt mladé dívky v černobílém provedení. Hlavním záměrem focení bylo decentní zachycení intimity modelky s hrou se světlem. Snímky jsou pořízeny studiovou technikou, která se nazývá low key neboli nízká tónina (Henly, 2006 str. 28). Modelka je focena ve fotografickém ateliéru za použití černého plátna a dvou světel, které jsem umístila za modelku, aby vynikly převážně linie ženského těla.

Právě toto focení mě zaujalo svou hravostí, při které fotograf musí kreativně nastavovat světla a zkoušet, jak výsledný snímek bude vypadat.

1.2 AUTOPORTRÉT

Druhý z fotografických cyklů jsem zvolila autoportrét. Tedy fotografii, při níž zachycuje autor sám sebe. Mou velkou inspirací pro tento úkol byl výše představený umělec Olafur Eliasson a jeho dílo *The weather project, 2003*. Zaujalo mě využití žlutých světel, které tvoří přirozený vzhled zlatavého světla, jež fotografové mohou zachytit ve volné přírodě během zlaté hodinky. Jedná se o dobu hodinu po východu a hodinu před západem slunce, kdy je světlo měkké a jeho barva teplejší. Ten samý pocit ve mně evokovalo dílo Eliassona. Mým záměrem tedy bylo nastavit takové světlo, které by evokovalo podobné pocity jako v díle *The weather project*.

Tentokrát prostředím pro mé fotografie byl můj vlastní pokoj, bílá zeď a jedno fotografické světlo, kterým jsem byla nasvícena jen z jedné strany. Závěrku clony jsem měla nastavenou na $f/5.6$, délku expozice na $1/80$ sekundy a ISO 200. Mým záměrem bylo zachytit tělo, na které dopadají poslední hřejivé sluneční paprsky před tím, než se ponoří do ledové tmy. A tím jsem chtěla evokovat podobné pocity, které ve mně vzbuzoval pohled na dílo Olafura Eliassona.

1.3 PRVNÍ ATELIÉROVÉ FOCENÍ

Následujícím fotografickým cyklem je první ateliérové focení, kde jsem chtěla navázat na svůj první cyklus z roku 2017 a posunout jej dál. Hlavní myšlenkou byla stále intimita, ale chtěla jsem ji posunout dál, co se smyslnosti týká. V první řadě jsem znovu experimentovala se zadním nasvícením modelky, aby vynikly její linie. Fotografické plátno bylo pro lepší kontrast linií zvoleno černé barvy. Na fotoaparátu jsem si nastavila závěrku clony na $f/6.3$, délku expozice na $1/60$ sekundy a ISO 125. S modelkou jsme volily takové pózy, aby vyzařovaly větší smyslností, ale přesto zachovávaly špetku intimity.

Některé fotografie následně prošly i postprodukcí v počítačovém programu Adobe Photoshop. Tento program slouží ke zpracování digitálních fotografií či obrázků na vysoké úrovni. Obsahuje řadu užitečných funkcí, které lze využívat pro úpravu snímků či pro počítačovou kresbu (Faulkner, a další, 2016 str. 11). Já osobně jsem jej využila na některých snímcích pro zamaskování kalhotek modelky.

1.3.1 FOTOGRAFIE S OLEJEM

Ve druhé části focení tohoto cyklu jsem se rozhodla fotografický cyklus posunout dál. Mým úmyslem byl experiment se světlem. Chtěla jsem, aby pokožka působila leskle a smyslně. Mou první myšlenkou bylo využití vody, ale ta z pokožky spíše stéká. Rozhodla jsem se tedy sáhnout po tělovém oleji. Na rozdíl od vody má totiž olej vyšší odrazivost světla.

Fotografie přinesly kýžený efekt. Světlo se odráží od modelčina těla, a tudíž je kontrast fotografie výraznější. Problémem však byly skvrny, které se tvořily na modelčině těle kvůli hutnému, nevhodně zvolenému oleji. Tyto problémy však u některých fotografií šly zamaskovat pomocí postprodukce. Dalším problémem bylo možné zamazání fotografického pozadí v ateliéru. Proto se s focením muselo postupovat opatrně, abychom nedopatřením nezničily fotografické plátno.

1.4 DRUHÉ ATELIÉROVÉ FOCENÍ

Následující cyklus jsem se rozhodla realizovat rovněž ve fotografickém ateliéru. Mým cílem byla inspirace v Saudkově provokativnosti. Chtěla jsem zachytit určitou erotickou stránku aktu, ale přesto se držet svého rukopisu. Tedy zachovávat ve snímku určité intimní tajemství. Tento fotografický cyklus jsem rozdělila do tří částí. Tedy akt, fashion fotografie a fotografie s barevnými filtry.

1.4.1 AKT

V první části jsem se věnovala fotografickému aktu. Odpoutala jsem se od fotografie, na které se snažím vyvarovat zachycování intimních partií ženské postavy. Rozhodla jsem se pro zachycení větší smyslnosti a alespoň drobné provokace, kterou nacházím ve snímcích Jana Saudka. Záměrem bylo vytvoření fotografie s větším světelným zdrojem. Tím je myšleno použití dvou fotografických světel se softboxem. Tedy modifikátor světla, který si klade za cíl změkčit světlo. Právě jako naše popisované mraky v kapitole Světlo ve fotografii.

1.4.2 FASHION FOTOGRAFIE

Druhou částí byla fashion fotografie, jejímž cílem bylo zmapování portrétového žánru pro návrh didaktické struktury na střední uměleckou školu. Na snímcích máme zachycenou modelku ve spodním prádle. Záměrem bylo také zachycení oné smyslnosti, se kterou se můžeme setkat ve fotografii uměleckého aktu.

1.4.3 FOTOGRAFIE S BAREVNÝMI FILTRY

Poslední, třetí částí, která následně silně inspirovala mojí další tvorbu, byla fotografie s barevnými filtry. Jedná se, po technické stránce, o zachycení ženského aktu s využitím dvou světelných zdrojů, kdy každé má jinou barevnost. Světla jsou nastavena tak, aby každá barva dopadala na jednu půlku ženského těla. Na fotoaparátu jsem si nastavila závěrku clony f/8, délku expozice 1/100 sekund a ISO 125.

Hlavním cílem bylo zachycení protikladů obou barev. Jejich rozpornosti, intenzity, ale dokonce i jejich souladu. Červená pro mě značí barvu vášně, lásky či vzpurnosti. Oproti tomu modrá je barvou chladu, klidu a uspokojení. Právě tyto barvy v kombinaci s ženským aktem, otevírají divákovi možnost se zamyslet nad možným rozparem si souladem.

1.5 LIDSKÉ TĚLO

Pro realizaci následujícího fotografického cyklu mě přivedly myšlenky Davida LaChapella a Jana Saudka. Právě oni berou člověka takového, jaký je. Nachází v něm krásu a zalíbení, ač se někomu nezdá zcela přesně podle regulí krásy. Tito autoři se snaží ukázat půvab v realitě prostého lidského těla. Právě s touto myšlenkou jsem vstupovala do cyklu Lidské tělo. Nafotila jsem tři odlišné modelky s rozdílným věkem i postavou. Má snaha byla zachytit pomocí měkkého světla krásu lidského těla. Jeho přirozenost a jedinečnost. Modelky byly foceny před bílým plátnem za využití jednoho ateliérového světla s deštníkem. Na fotoaparátu jsem si nastavila závěrku clony na f/16, délku expozice na 1/80 sekund a ISO 100.

1.6 BAREVNÉ SVĚTLO

Následující cyklus vychází z fotografického série Druhého ateliérového focení ze třetí části Fotografie s barevnými filtry. Mým hlavním záměrem byla hra se světlem a emocemi. Chtěla jsem využít barevná světla k vyvolání emocí u diváka. Pro tento fotografický cyklus jsem na fotoaparátu nastavila závěrku clony f/4.5, délku expozice 1/30 sekund a ISO 160. Světelným zdrojem pro fotografování pro mě byl světelný kroužek, který umožňuje měnit barvy a odstíny barev. U některých fotografií jsem využila i přisvícení ateliérovým světlem.

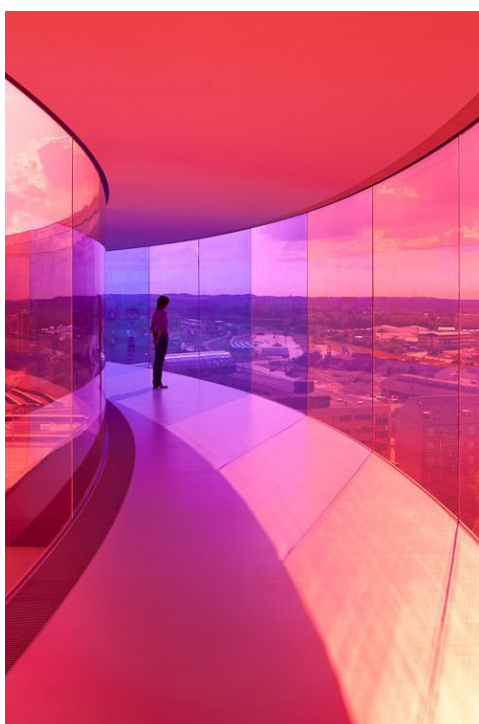
1.7 FOTOGRAFIE AKTU S VODOU

Právě předchozí cyklus mě dovedl až k myšlence zkombinovat barevná světla s fotografií lidského těla a vody, podobně jako tomu bylo u Prvního ateliérového focení s olejem.

Záměrem fotografií bylo v divákovi vyvolat pocit vášně, smyslnosti a lehké erotičnosti. K tomu měly dopomoci právě kapky vody na ženském těle. Z počátku se vyskytly lehké obtíže. Voda z těla rychle stékala a netvořila tak drobné kapičky, které měly evokovat ožíněnost lidské pokožky. Tento problém jsem vyřešila přidáním lehkého odličovacího oleje přímo na pokožku modelky. Tím jsem si vytvořila ideální podklad, který mi dopomohl k žádoucímu výsledku. Na fotoaparátu jsem si natavila délku expozice 1/30 sekund, ISO 160 a závěrku clony v první části měla na f/4,5 a poté na f/2.8.

1.8 BAREVNÉ SPEKTRUM

Následující cyklus spojuje hned dva nápady. Prvním bylo zachycení barevného spektra jako to dokázal Olafur Eliasson v projektu *Your Rainbow Panorama*. Jedná se o trvalý venkovní

Obrázek 24: Olafur Eliasson – Your Rainbow Panorama, 2006–2011

projekt, který Eliasson vytvořil pro ARoS Kunstmuseum v Aarhus v Dánsku. Jde o kruhovou vyhlídku s tónovanými skly v barvách duhy. Vyhlídkou mohou návštěvníci procházet a užívat si proměnlivost barevného spektra, který jim Eliasson nabízí (Beccaria, a další, 2013 str. 102). Mým úmyslem, po konzultaci s magistrem Havlíčkem, bylo pomocí fotografie zachytit barevné spektrum, jako to dokázal umělec Olafur Eliasson (Obrázek 24).

Velkým problémem však bylo, jak zachytit aktuální okamžik bez toho, aniž by si divák myslel, že se jedná o jednu a tu samou fotografii, u které byla pozměněna pouze její barevnost. Tím by myšlenka aktuálního prožitku ze změny barvy, jaké docílil

Eliasson, byla opomenuta. Pro zachycení aktuálního okamžiku a zážitku z proměnlivosti barvy, jsem se rozhodla využít pro svůj fotografický cyklus odzkoušený pleťový olej s kapkami vody. Tím jsem docílila rozdílnosti jednotlivých snímků s odlišným uspořádáním kapek vody. Zajímavým efektem, který je na fotografickém cyklu zachycen, je i dýchání modelky. Její poza se s každým snímkem mění. Nejde však o výrazný pohyb, ale o drobné, lehké nádechy, které fotografii přidávají pocit intimnosti. Divák může postupným prohlížením fotek dýchat s modelkou a vžít se do jejího aktuálního prožitku.

Pro snímání fotografie jsem použila stativ na fotoaparát, abych zajistila stálost jednoho pohledu. Barevný světelný kruh, který umožňoval střídání barev a portrétní objektiv. Na fotoaparátu jsem si nastavila hodnoty u závěrky clony f/2.8, délky expozice 1/80 sekund a ISO 160.

1.9 ABSTRAKTNÍ FOTOGRAFIE

Posledním z mých fotografických cyklů je abstraktní fotografie. Právě k ní mě dovedla experimentální cesta, kterou jsem si prošla díky všem cyklům, co jsem vyzkoušela. Fascinovala mě hra se světlem a napadlo mě ji propojit s dlouhým časem. První fotografii jsem nastavila závěrku clony na f/16, délku expozice na 30 sekund a ISO 100. Výstupem byla směsice několika pohybů. Tento jev se mi na fotografii velice zalíbil. Spjoval pohyb a skrytou smyslnost. I přes to, že se mi snímek zalíbil, rozhodla jsem se pro postupné snížení expozičního času na 6 sekund. Důvodem bylo dlouhé zpracování 30sekundové fotografie. Šestisekundová fotografie vytvářela podobný efekt, ba ještě lepší v tom, že jednotlivé pózy byly lépe vidět a čas zpracování byl poměrně kratší.

Focení posledního cyklu mě velice nadchlo a nutilo mě experimentoval se zachycením pohybu těla i světla. Změnou barev, tónu i využití záblesků. Výstupní fotografie mají poukazovat na vášeň, spontánnost a prožitek okamžiku. Mým záměrem je působit jak na empatickou, tak prožitkovou složku výtvarného zážitku u diváka. Empatická složka značí „*schopnost člověka identifikovat se s druhým jako s autorem výrazu, který nás oslovuje...*“ (Slavík, a další, 2001 str. 260). Oproti tomu prožitková složka výtvarného zážitku zaměřuje pozornost na dojmy, emoce či osobní niterné stavy samotného diváka (Slavík, a další, 2001 str. 263).

2 DIDAKTIKA

V didaktické stránce své práce se chci zaměřit na návrhy didaktických struktur, které mohou být uplatněny při výuce předmětu fotografie. Předložím a popíši průběh realizované distanční výuky. Následně provedu sebereflexi a reflexi výuky a navrhnu možnou alteraci, jak hodinu posunout na vyšší úroveň. Při návrhu didaktických struktur se budu zaměřovat na rozvíjení studentských prekonceptů, což znamená prvotní myšlenku, názor nebo také výraz, který si žák přináší do výuky. Jedná se o individuální jednotku duševní reality, kterou lze vyjádřit a sdělit účastníkům dialogu (Slavík, a další, 2004 stránky 141–145). Při výuce bych k žáků chtěla přistupovat s individuálním přístupem a respektovat, že každý student je jedinečný. Chtěla bych při výuce vytvořit takový prostor, kde každý ze studentů uplatňuje své kvality, o které se může podělit s druhými (Čapek, 2020 str. 109).

2.1 REALIZOVANÉ VÝTVARNĚ PEDAGOGICKÉ ZADÁNÍ – LIDSKÉ TĚLO A SVĚTLO

Úkol s názvem Lidské tělo a světlo je navrhnout pro studenty střední umělecké školy, kteří mají zkušenosti se základy fotografie. Dokáží pořídit snímek pomocí digitálního fotoaparátu a následně jej nahrát do počítače, ve kterém budou aplikovat základní úpravy pomocí balíčku Adobe Creative Cloud (př. Adobe Photoshop, Adobe Lightroom). Úkol si klade za cíl, seznámit studenty s fotografií lidského těla a jeho stylizací za pomoci světla a nastavení vlastního těla, nebo těla modela, či modelky.

2.1.1 DIDAKTICKÁ STRUKTURA

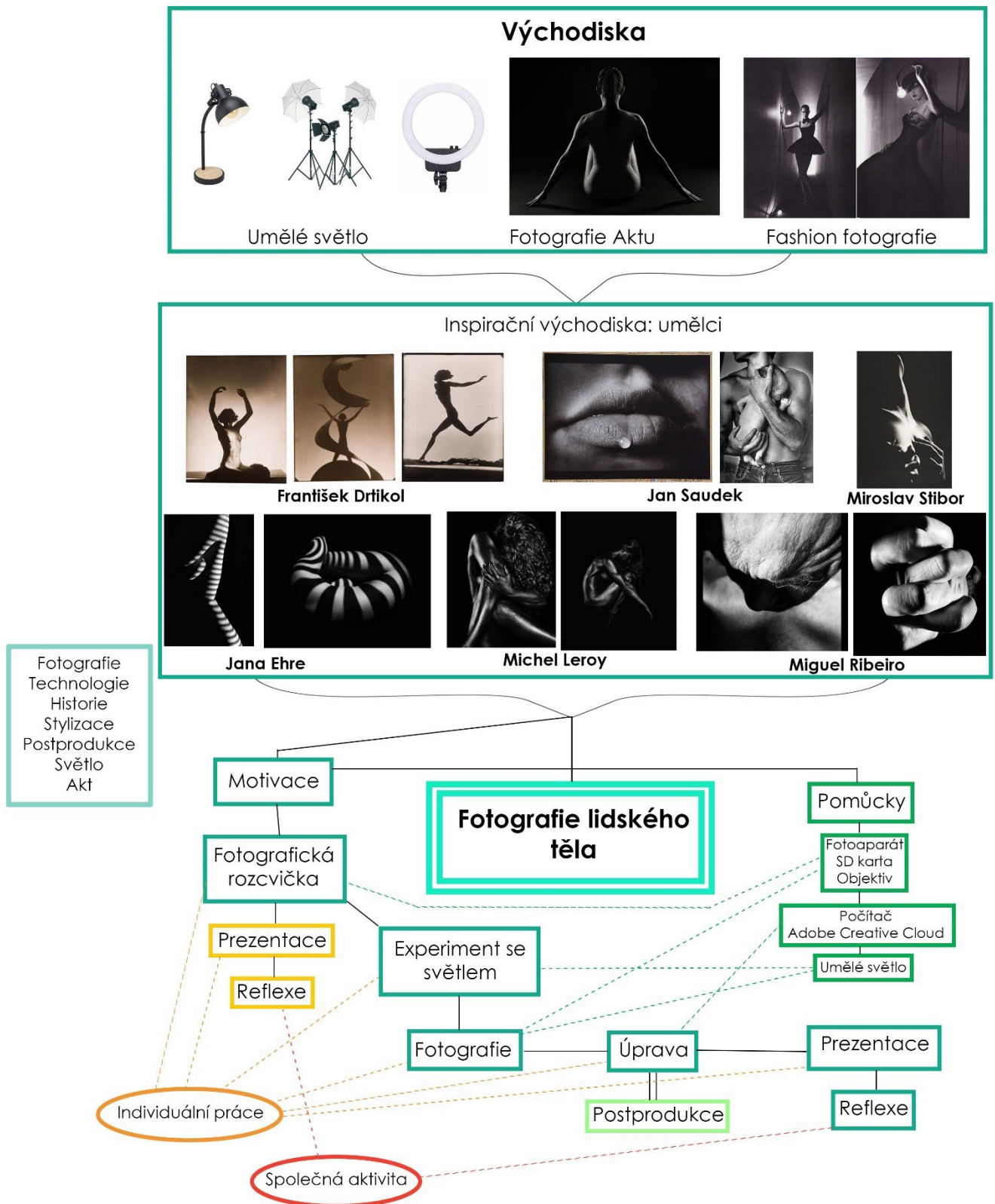
Námět	Lidské tělo a světlo
Cílová skupina	2. ročník SŠ, obor design interiéru
Časová dotace úkolu	2 vyučovací hodiny = 90 minut
Hlavní inspirační východiska	Fotografie s umělými světly, Fashion fotografie, Fotografie aktu František Drtikol, Jan Saudek, Miloslav Stibor, Jana Ehre, Michel Leroy, Miguel Ribeiro.
Cíl	Studenti se seznámí s fotografií lidské postavy a hrou se světlem. Pokusí se nafotit lidské tělo s použitím umělého světla.
Jádrové učivo	Fotografie lidského těla, práce s umělým světlem.
Rozšiřující učivo	Práce s programy Adobe Creative Cloud.

Pomůcky	Fotoaparát, SD karta, objektiv, umělý zdroj světla, Adobe Creative Cloud.
Fáze:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Seznámení s fotografií lidské postavy 2. Představení autorů 3. Ukázkové práce 4. Fotografická rozcvička 5. Prezentace/Reflexe 6. Zadání úkolu (7. Prezentace/Reflexe) – následující hodinu

2.1.2 FORMULACE CÍLE

Student se seznámí s autory, kteří pracují s lidským tělem a umělým světlem. Pochopí zásady fotografie lidského těla a následně vypracují zadaný úkol s názvem „Lidské tělo a světlo“. Ve své tvorbě se budou soustředit na základy tvorby digitální fotografie, kompozici a hru se světlem. Výsledné fotografie upraví v programu Adobe Photoshop, či Adobe Lightroom. Ve třídě by měl být nastaven demokratický neboli sociálně integrační způsob výchovy. Jde o model, při kterém učitel se žákem spolupracují, vzájemně se respektují a jsou rozvíjeny individuální zvláštnosti (Šafránková, 2019 str. 67).

2.1.3 MYŠLENKOVÁ MAPA

Obrázek 25: Myšlenková mapa – Fotografie lidského těla

2.1.4 INSPIRACE

Inspiračními východiska pro výtvarné úkoly, tedy fotografickou rozcvičku a hlavní fotografický úkol, vychází ze Školního vzdělávacího plánu (dále ŠVP), ve kterém je stanoveno seznámit studenty s fotografií postavy. Dalším inspiračním východiskem je i práce se světlem. Pro úkol jsem zvolila převážně umělé světlo, tedy lampičky, baterky či ateliérová světla, jelikož se jedná o další z východisek ŠVP, které jsou zde zmíněny. Nemohu také opomenout ani známé umělce, se kterými ve výkladu pracuji. Jedná se hlavně o Františka Drtikola, Jana Saudka, Miroslava Stibora, Janu Ehre, Michela Leroye a Miguela Riberia.

2.1.5 VÝSTUPY ŠVP

ŠVP (SOŠOUUD, 2021) vychází z RVP (MŠMT, 2007) pro umělecké školy:

- žák srovná vlastnosti denního a umělého světla;
- žák popíše základní principy tvorby světelné konstrukce;
- žák na příkladech srovná význam stínu pro fotografii;
- žák popíše vliv barevné teploty světla;
- žák popíše zvláštnosti fotografování figury;
- žák posoudí zvláštnosti výtvarné studie figury a jejího detailu;
- žák vysvětlí výhody digitálních úprav fotografie;
- žák na příkladech popíše úpravy jasu, kontrastu a ostrosti, barevnosti fotografie;
- žák popíše nástroje pro retušování.

Z klíčových kompetencí jsou rozvíjeny zejména ty, které napomáhají řešení problémů žákem a jeho komunikativním dovednostem: k samostatnému zpracování a řešení problémů souvisejících s výběrem technologického postupu a formy výtvarné stylizace fotografie, uspořádání a výběr fotografované scény a výstupní formy fotografického obrazu, vyjadřovat se a formulovat výtvarnou myšlenku a obsahovou náplň výtvarného záměru, obhajovat svůj názor při interpretaci uměleckého díla, dodržování etiky komunikace a respektování originálních názorů, ověřovat si získané poznatky, kriticky zvažovat názory, postoje a jednání ostatních osob.

2.1.6 DISTANČNÍ VÝUKA – REALIZOVÁNA

Úkol byl vymyšlen převážně na distanční výuku, kterou jsem se studenty realizovala synchronně i asynchronně. První polovina hodiny byla synchronní, tedy online hodina. Při této výuce je učitel spojen se studenty prostřednictvím zvolené komunikační platformy v aktuálním neboli reálném čase. Skupina s vyučujícím tedy pracuje ve stejný čas na tomtéž virtuálním místě (MŠMT, 2020 str. 8). Pro naši schůzku jsem zvolila komunikační platformu Google Meet, na kterou jsou studenti zvyklí z ostatních hodin. Během výuky se studenti seznámili s interprety figurální fotografie a základy stylizace lidské postavy. Ukotvení znalostí bylo provedeno pomocí fotografické rozcvičky.

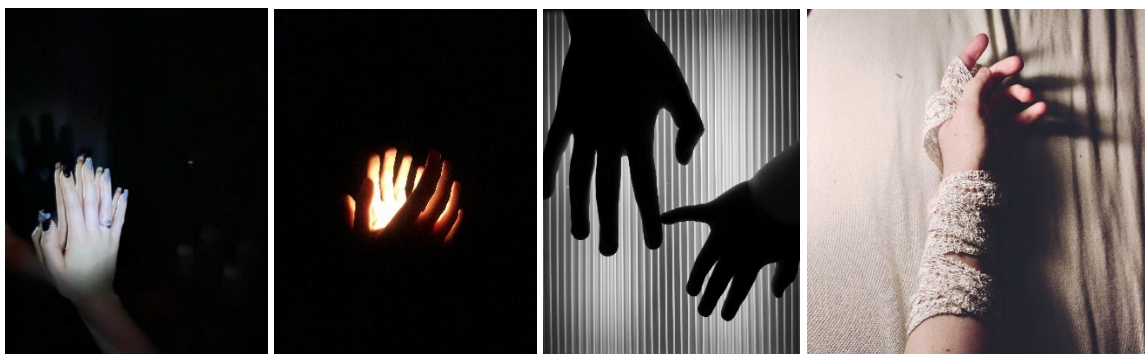
Druhá část výuky byla asynchronní, tedy offline výuka. Jedná se o druh samostudia, které neprobíhá přes internet. Využívá se zejména pro plnění praktických úkolů, v našem případě pro plnění kreativní práce (MŠMT, 2020 str. 9).

Motivace distanční výuky

Motivační fáze se realizovala během synchronní části výuky a věnovala se především seznámení žáků s fázemi realizace úkolu tématu „Lidské tělo a světlo“. Pro uvedení do kontextu se se studenty zopakovaly základní metody zobrazování lidské postavy na fotografii. Probrali jsme základní pojmy jako je kompozice, ohnisková vzdálenost, nadhled, podhled, zlatý řez a postprodukce. Následně byli seznámeni s fázemi aktuální výuky a teoretickou částí. Osvojili si pojmy fotografie aktu a fashion fotografie, ve kterých se setkáváme se stylizací lidské postavy za pomoci světla a nastavení póz modela/ky.

Žákům byli představeni interpreti jako je František Drtikol, Jan Saudek, Miroslav Stibor, Jana Ehre, Michel Leroy a Miguel Ribeiro. Tím byla žákům představena technika fotografie lidské postavy za pomoci stylizace pohybem a světla.

Motivační část byla zakončena fotografickou rozcvičkou. Náplní úkolu bylo fotoaparátem či mobilním telefonem zachytit svou ruku za pomoci nastavené pózy a umělého světla. Studenti si tak vyzkoušeli práci s vlastním tělem a následnou dokumentaci. Na úkol měli deset minut, následně své díla nahráli na Google Classroom a odprezentovali před ostatními.

Obrázek 26: Práce studentů 2.MI (2020/21) – Fotografická rozcvička

Zadání pro distanční výuku

Zadání práce se uskutečnilo v závěru synchronní části výuky a studenti jej samostatně plnili během asynchronní části.

„Vaším úkolem do dalšího týdne, bude nafocení lidského těla za pomoci umělého světla. Během fotografické rozcvičky jsme si ukázali čemu věnovat pozornost při promýšlení póz a jak originálně používat umělý zdroj světla. Nezapomínejte při focení ani na základní pravidla fotografie lidské postavy, které jsme si zmiňovali na začátku hodiny. Výstupní fotografie můžete také upravit i v dostupných programech od školy, tedy v balíčku Adobe. Pro úpravu můžete použít například Adobe Lightroom, či Adobe Photoshop. Následující hodinu odprezentujete své fotografie a obhájíte si svůj záměr před ostatními.“

Prezentace konečných prací byly prezentovány následující synchronní výuku.

Průběh distanční výuky

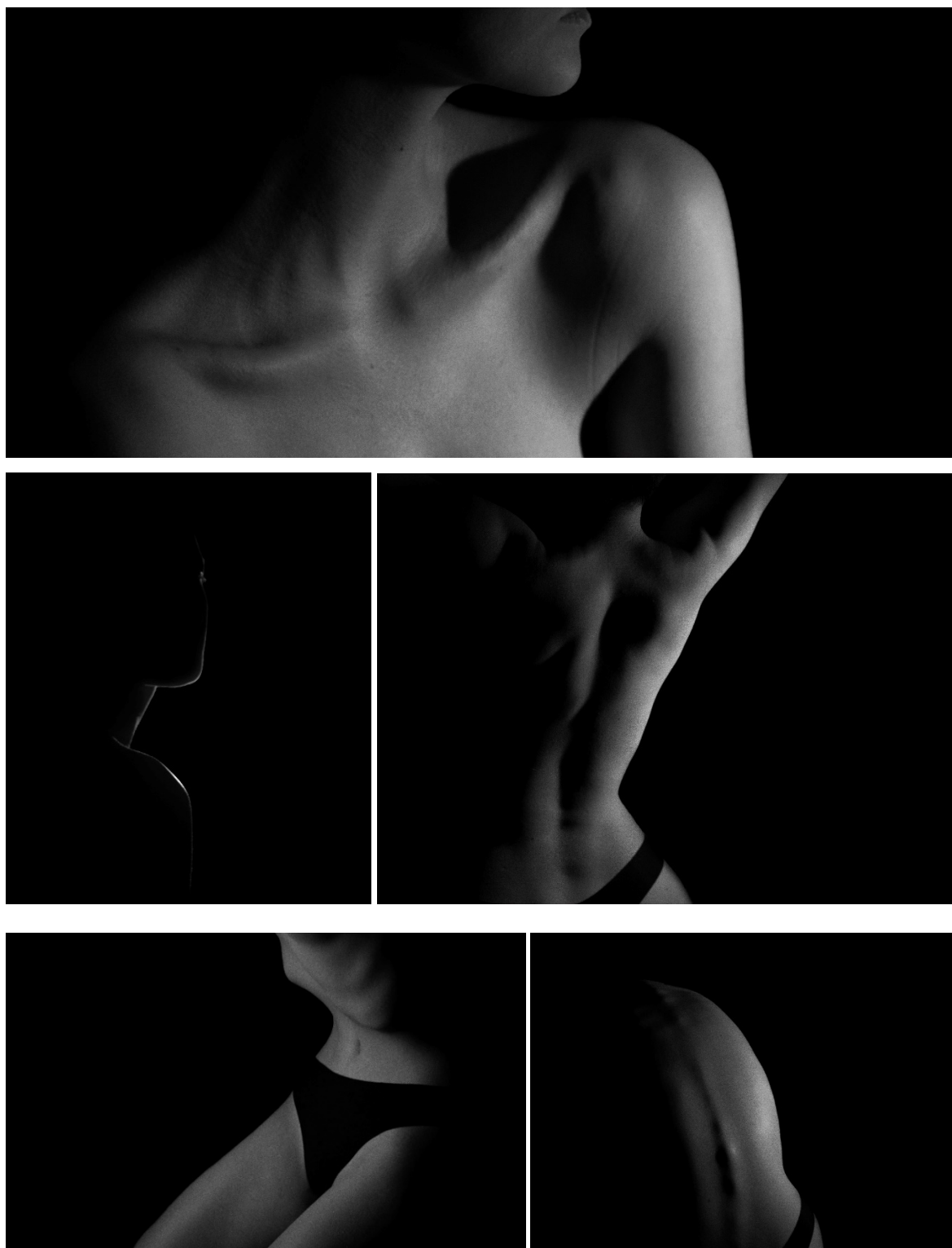
Čas	Aktivita	Cíl aktivity	Vyučovací metoda	Organizační forma	Co se děje ve třídě	
					Co dělá/ říká učitel	Co dělají žáci
7:55	Přivítání na online hodině, zapsání docházky	Zjištění přítomnosti žáků	Řízený rozhovor	Hromadná	Učitel zjišťuje přítomnost žáků na hodině	Žáci se hlásí, pokud uslyší své jméno a nahlašují studenty, kteří nejsou přítomní
8:00	Úvod – seznámení žáků s tématem a cíli hodin.	Žáci se dozví, co se na hodině naučí a jak budou	Výklad	Hromadná	Učitel sděluje žákům informace o hodinách.	Žáci poslouchají.

		hodiny probíhat.				
8:05	Prezentace teoretické části – fotografie postavy. Průběžně ověřování nových poznatků náhodnými otázkami.	Žák poslouchá výklad a odpovídá na ověřující otázky.	Výklad s řízeným rozhovorem	Hromadná, individuální	Učitel vede teoretický výklad a ověřuje pozornost studentů prostřednictvím kladených otázek.	Žáci spolupracují s učitelem, hlásí se, komunikují i poslouchají.
8:15	Seznámení s umělci, kteří pracují s fotografií lidského těla a hrou se světlem.	Žák se seznámí s představiteli fotografie.	Výklad	Hromadná	Učitel představuje umělce zabývající se fotografií lidského těla.	Žáci pozorují projekci učitelova počítače, kde se jim ukazují díla vybraných umělců.
8:25	Zadání fotografické rozcvičky.	Žáci si vyzkouší práci se světlem a fotoaparátem. Naučí se přemýšlet na pózu.	Individuální práce	Individuální	Učitel zadá fotografickou rozcvičku a vymezí čas, za který se mají vrátit k počítači.	Žáci se na danou chvíli odpojí z online třídy a pracují na zadané fotografické rozcvičce.
8:28–8:38	Pauza pro fotografickou rozcvičku.	Práce na zadaném úkolu	Individuální, samostatná práce	Individuální	Učitel je stále na příjmu a čeká na studenty, či nabízí výpomoc, kdyby si s úkolem nevěděli rady.	Žáci pracují na zadaném úkolu.
8:38	Studenti se připojí a jednotlivě prezentují fotografickou rozcvičku.	Žáci prezentují svou práci.	Individuální práce	Individuální	Učitel vede prezentace prací studentů. Pokládá doplňující otázky. Hodnotí práci studentů.	Žáci prezentují své dílo.
9:00	Pochvala za zpracování fotografické rozcvičky. Zadání	Žáci se dozvědí hlavní zadání.	Výklad	Hromadná	Učitel celkově hodnotí prezentace a poté zadává druhý hlavní	Žáci poslouchají a reagují na dotazy.

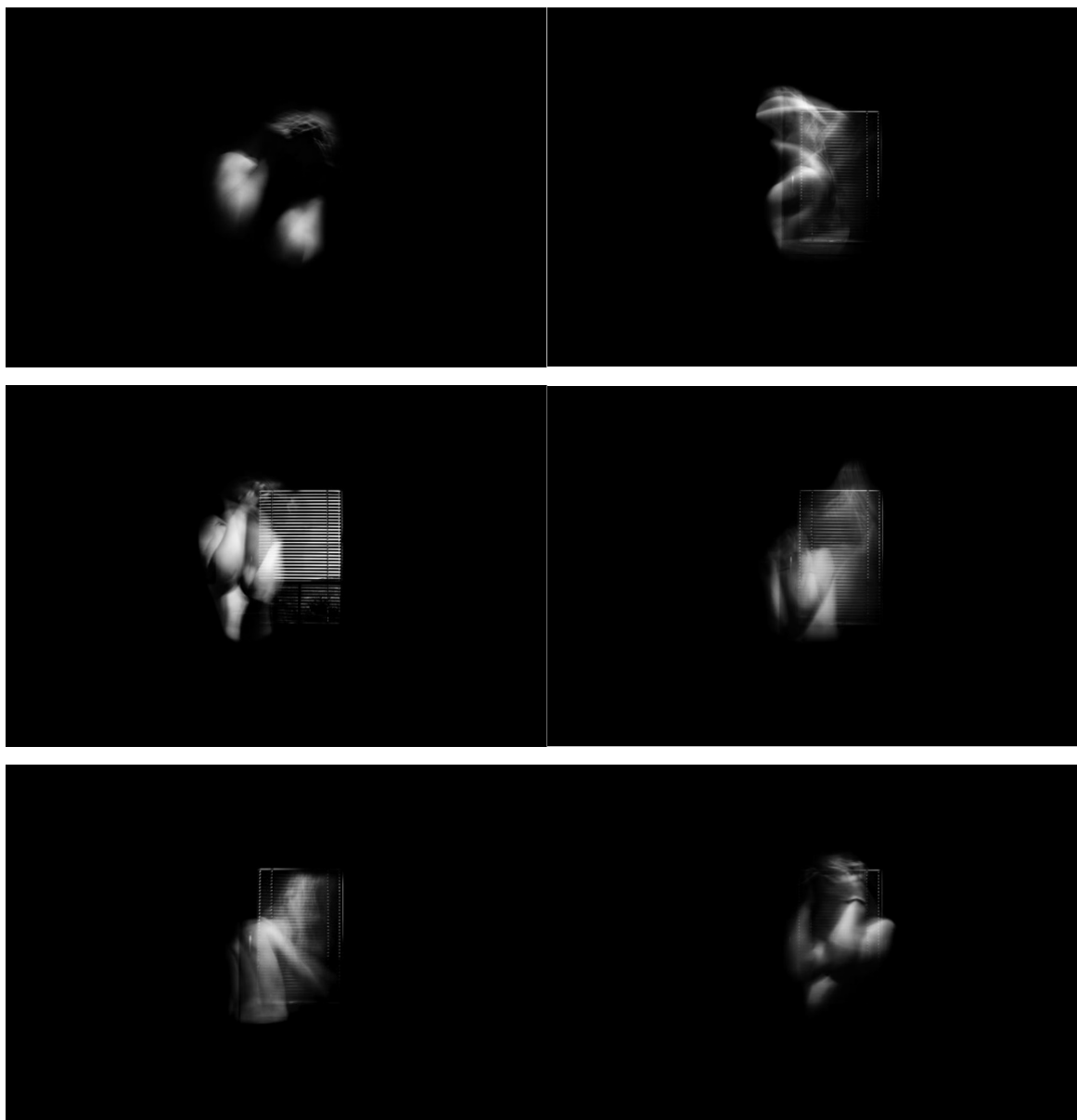
	hlavního úkolu.				úkol. Následně ověřuje pochopení zadání úkolu.	
9:05	Zakončení online synchronní hodiny a celkové zhodnocení on-line výuky.	Motivace žáků a připomenutí domácích úkolů.	Řízený rozhovor	Hromadná	Učitel pochválí žáky za práci a tvorbu. Motivuje je k focení doma a připomíná domácí úkoly na další týden a jeho následnou prezentaci.	Žáci poslouchají.
9:10	Konec synchronní výuky, přechod na asynchronní.	Žáci se odhlašují a mohou začít pracovat na hlavním úkolu.	Rozhovor , Individuální práce	Hromadná , individuální	Učitel ukončí hovor. Založí úkol na Google Classroom pro odevzdávání.	Žáci ukončují hovor. Mohou začít pracovat na hlavním úkolu.

Výstupní práce studentek

Studenti podali písemný souhlas s prezentací jejich děl v diplomové práci.

Obrázek 27: Nina Kovačiková, 2.MI – Lidské tělo a světlo

Obrázek 28: Michaela Stehlíková, 2.MI – Lidské tělo a světlo

Analýza odučení distanční výuky

Pokud se zamyslím nad svou odučenou hodinou, po technické stránce ji shledávám hodnotnou. Po praktické, konstruktivní stránce je výuka nosná. Co však tato výuka postrádala, byl výtvarný zážitek. Tedy odpoutat se od pouhé praktické účelnosti výuky a zařadit výtvarnou hodnotu zadaným úkolům (Slavík, a další, 2001 stránky 214–216). V zadaných úkolech studenti sledují pouze technickou stránku, kdy se snaží pracovat s pózováním, ale přitom nejsou usměrněni, jakou cestou mají jít. Kvůli čemu dané pózy vytvářejí. Důležitým faktorem je do výuky přidat téma.

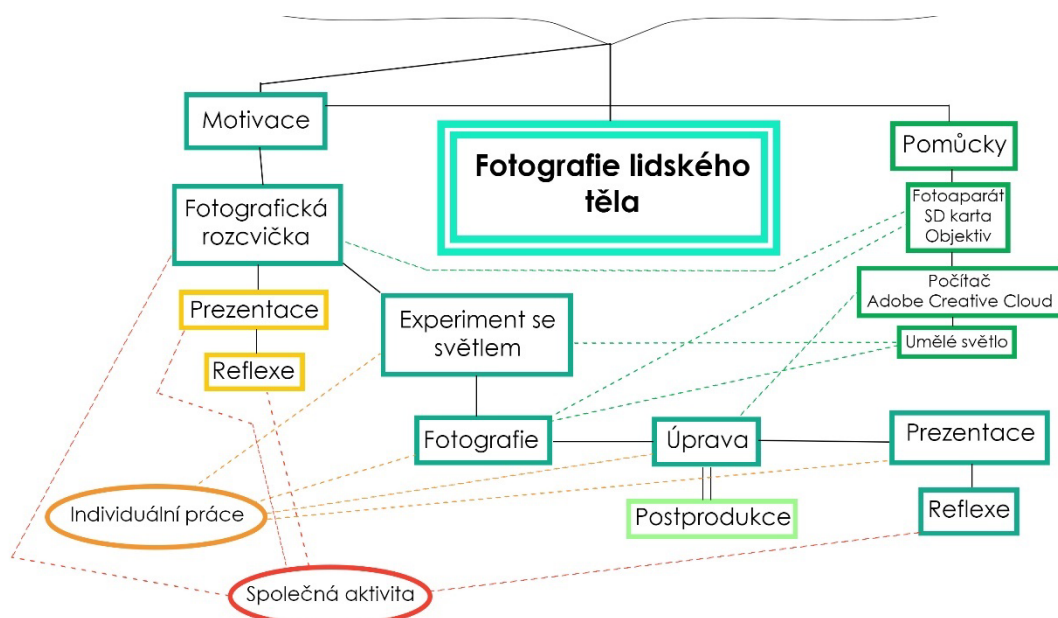
Alterace odučené distanční výuky

Jak jsem zmiňovala v předchozí kapitole, důležitým prvkem pro mou alteraci je přidat do výuky nosné téma. Myšlenku, kterou studenti budou rozvádět dál. Nejprve se zaměříme na motivační část, ve které studenti dostávají za úkol fotoaparátem či mobilním telefonem zachytit svou ruku za pomoci nastavené pózy a umělého světla. Studenti si tak vyzkoušeli práci s vlastním tělem a následnou dokumentaci. Na úkol měli deset minut, následně svá díla uložili na Google Classroom a odprezentovali před ostatními. Mou alterací pro tento úkol je, si předem vypsát osm emocí, kdy každá z emocí bude mít své číslo (př.: 1. smutek, 2. radost, 3. hněv, 4. láska, 5. euforie, 6. nenávisť, 7. zoufalství a 8. naděje). Následně studenty poprosím, aby si na Googlu otevřeli generátor čísel (odkaz bude zaslaný prostřednictvím chatu ve videohovoru). Poté si do minima zadají jedničku a do maxima osmičku a spustí svůj generátor. Každý ze studentů si tímto způsobem vylosuje své vlastní číslo, dle kterého mu bude zadána jedna z emocí. Jejich úkol bude následující. Fotoaparátem či mobilním telefonem vyjádřit vylosovanou emoci, prostřednictvím své ruky a umělého světla. Následně vytvořené fotografie uloží na Google disk a v závěru synchronní výuky provedeme reflexi. Otázky, které budou studentům pokládány zní: *„Jaká emoce ti byla přidělena a bylo pro tebe těžké s ní pracovat a vyjádřit pomocí své ruky? Podařilo se ti dle svých představ zachytit emoci? Co bys na fotce vylepšil? Jak bys zachytil vylosovanou emoci, kdybys měl k dispozici modela?“* Po reflektivním dialogu bude studentům zadán hlavní úkol. *„Vaším úkolem do dalšího týdne, bude nafocení lidského těla za pomoci umělého světla. Během fotografické rozcvičky jsme si vyzkoušeli, jak pomocí ruky, světla a fotografie vyjádřit emoce. Pokuste se si sami vybrat určité emoce a zachytit je na svých fotografiích lidské postavy. Nezapomínejte ani na umělce, které jsme i během teoretické části představili. Na důmyslnou hru Františka Drtikola se světlem a prostorem. Na provokativnost Jana Saudka či poetickou hru se světlem umělkyně Jany Ehre. Při focení pamatujte i na základní pravidla fotografie lidské postavy, které jsme si zmiňovali na začátku hodiny. Výstupní fotografie můžete také upravit i v dostupných programech od školy, tedy v balíčku Adobe. Pro úpravu můžete použít například Adobe Lightroom, či Adobe Photoshop. Následující hodinu odprezentujete své fotografie a obhájíte si svůj záměr před ostatními.“*

2.1.7 NÁVRH PREZENČNÍ VÝUKY

Stejný úkol jsem se rozhodla navrhnout i pro prezenční formu výuky. Od distanční se liší jen ve *fotografické rozcvičce* a stylu plnění hlavního úkolu. V rámci seberefektování a reflektování své distanční výuky, jsem našla určitá kritická místa, na která jsem reagovala možnou alterací. Při návrhu prezenční výchovy budu tedy vycházet z výše uvedených úprav.

Myšlenková mapa prezenční výuky

Obrázek 29: Myšlenková mapa – upravená pro prezenční výuku

Motivace prezenční výuky

V motivační části jsou studenti, jako v distanční verzi, seznámeni s fázemi realizace úkolu na téma „Lidské tělo a světlo“. Pro uvedení do kontextu se studenty zopakují základní metody zobrazování lidské postavy na fotografii. Následně se proberou základní pojmy jako je kompozice, ohnisková vzdálenost, nadhled, podhled, zlatý řez a postprodukce. Poté jsou jim představeny základní fotografické žánry tedy fashion fotografie a fotografie aktu. Seznámí se s definicemi výše zmíněných žánrů a významnými představiteli, kteří pracují s lidskou postavou i světlem.

Po teoretické části se studenti přesouvají i s vyučujícím do fotoateliéru, kde experimentují se světlem a lidským tělem. Jedná se hlavně o fotografickou rozcvičku, která jim umožní experimentovat s ateliérovými světly. Jejich hlavním úkolem je zachycení fotografie lidské

postavy a vylosované emoce, stylizované s pomocí světla. Každá dvojice si vytáhne jeden lísteček s napsanou emocí a pokusí se ji navzájem zachytit. Na lístečcích jsou vypsány emoce: smutek, radost, hněv, láska, euforie, nenávist a zoufalství. Studenti si jednak vyzkouší práci modelky, ale i samotného fotografa. Motivační část je zakončena prezentací fotografií, které studenti během výuky nafotili. Jsou jim pokládány reflektivní otázky: „Jakou emoci jste si vylosovali a bylo pro vás těžké s ní pracovat? Podařilo se Vám emoci pomocí pózy a světla zachytit? Pokuste se porovnat svou práci s partnerovo. Jaké rozdíly zde jsou?“ Po motivační a reflektivní části je studentům zadán hlavní domácí úkol.

Zadání domácího úkolu prezenční výuky

„Vaším úkolem do dalšího týdne, bude nafocení lidského těla za pomoci umělého světla. Během fotografické rozcvičky jsme si ukázali čemu věnovat pozornost, jak pózovat pro fotografa a jak pracovat se svým modelem či modelkou. Při tomto domácím úkolu uplatníte všechny zkušenosti, které jste se dozvěděli ve fotoateliéru. Sami si doma připravíte scénu, vymyslíte pózu a pomocí samospouště či vzdálené samospouště si zhotovíte fotografie na zadané téma – Lidské tělo a světlo. Nezapomínejte při focení ani na základní pravidla fotografie lidské postavy, které jsme si zmiňovali na začátku hodiny. Během tvorby si například vzpomeňte na Františka Drtikola, který si hrál s celou kompozicí pomocí světla a lidské postavy. Vybavte si jeho fotografie, na kterých vyjadřoval splynutí ženské postavy s jejím okolím. Nezapomínejte na fakt, že fotografie nám slouží k tomu, abychom něco vyjadřovali. Naše myšlenky, emoce či názory. Jako jsme si dnes vyzkoušeli v ateliéru.

Výstupní fotografie můžete také upravit i v dostupných programech od školy, tedy v balíčku Adobe. Pro úpravu můžete použít například Adobe Lightroom, či Adobe Photoshop. Následující hodinu odprezentujete své fotografie a obhájíte si svůj záměr, jaké myšlenky jste na fotografii chtěli zachytit a jestli se vám to podařilo, dle vašeho očekávání.“

2.2 NÁVRH VÝTVARNĚ PEDAGOGICKÉHO ZADÁNÍ – FASHION FOTOGRAFIE

Výtvarná etuda s názvem Fashion fotografie je navržena pro studenty střední umělecké školy a gymnázia, kteří jsou seznámeni se základy fotografie a prací ve fotoateliéru. Dokáží pořídit snímek pomocí digitálního fotoaparátu a následně jej nahrát do počítače, kde dokáží aplikovat základní úpravy pomocí balíčku Adobe Creative Cloud (př. Adobe Photoshop, Adobe Lightroom). Úkol si klade za cíl seznámit studenty s fotografií lidského těla

a fotografickými žánry, kterými jsou fashion fotografie a umělecký akt. Studenti nafotí čtyři fotografické cykly s lidskou postavou a světlem jak přirozeným, tak umělým. Vyzkouší si práci s profesionálním i amatérským modelem. Závěrem vyučovacího bloku je prezentace všech nafocených cyklů.

2.2.1 DIDAKTICKÁ STRUKTURA

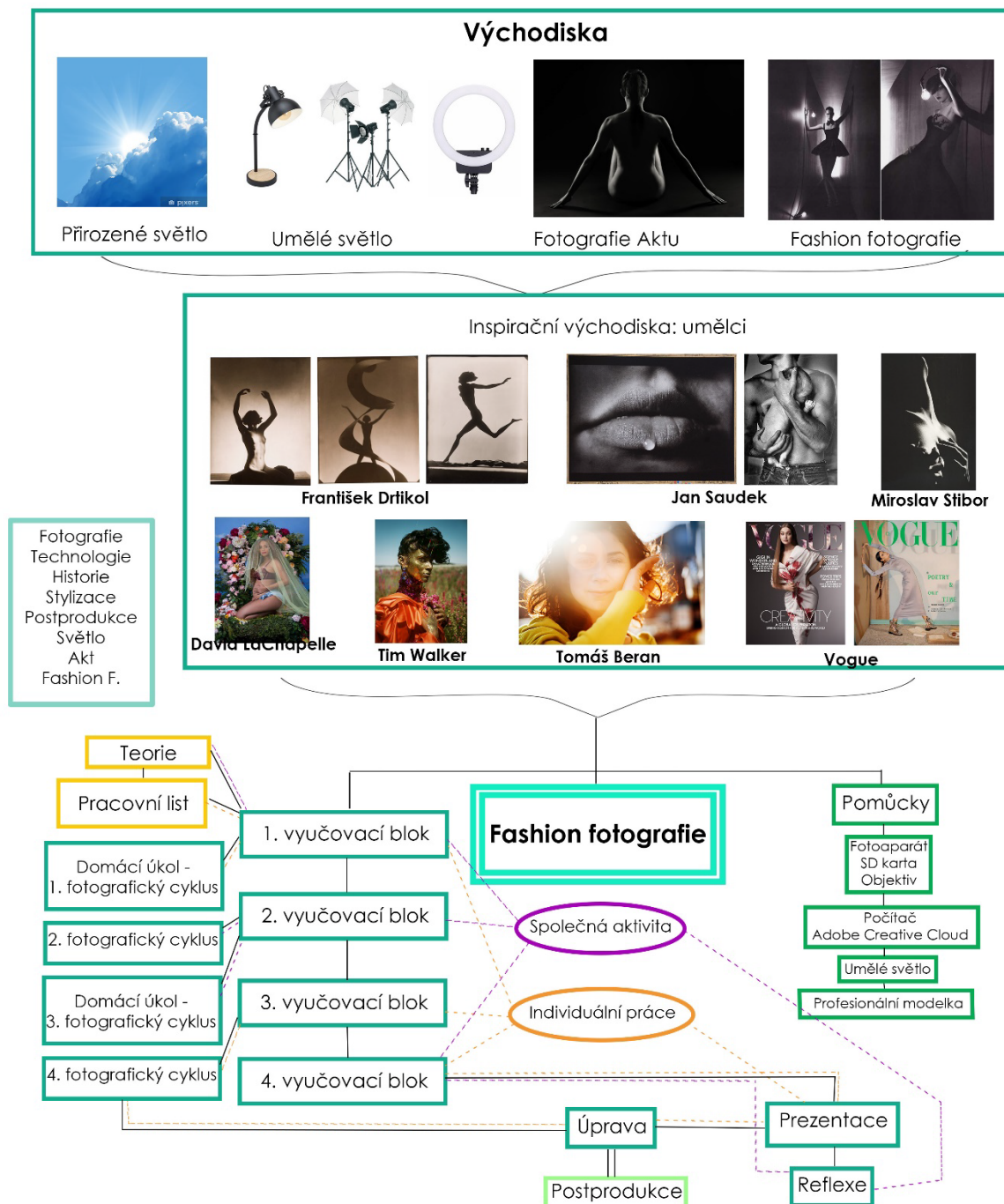
Námět	Fashion fotografie	
Cílová skupina	3. ročník SŠ, obor Multimediální tvorba 2. ročník SŠ, obor Design interiéru Studenti gymnázia	
Časová dotace úkolu	8 vyučovacích hodin = 360 minut	
Hlavní inspirační východiska	Fotografie s umělými světly, Fashion fotografie, Fotografie aktu František Drtikol, Jan Saudek, Miloslav Stibor, David LaChapelle, Tim Walker, Tomáš Beran, VOGUE	
Cíl	Studenti se seznámí s fotografií lidské postavy a hrou se světlem. Pokusí se nafotit lidské tělo s použitím umělého i přirozeného světla.	
Jádrové učivo	Fotografie lidského těla, práce s modelkou, práce s umělým světlem.	
Rozšiřující učivo	Práce s programy Adobe Creative Cloud.	
Pomůcky	Fotoaparát, SD karta, objektiv, umělý zdroj světla, Adobe Creative Cloud, profesionální model/ka.	
Fáze:	1. Vyučovací blok (= 2 vyučovací hodiny = 90 minut)	1. Seznámení s fotografií lidské postavy – Prezentace (viz Přílohy) 2. Seznámení s fotografickými žánry: fashion fotografie, akt 3. Představení autorů 4. Ukázkové práce 5. Opakování – pracovní list (viz Přílohy) 6. Fotografická rozcvička = Domácí úkol

	2. Vyučovací blok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opakování z minulé hodiny 2. Práce ve fotoateliéru, práce s modelem amatérem (spolužák) 3. Postprodukce fotografie 5. Zadání domácího úkolu
	3. Vyučovací blok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Práce ve fotoateliéru s profesionální modelkou 2. Postprodukce 3. Shrnutí fotografie lidské postavy 4. Příprava prezentace fotografických cyklů s lidskou postavou
	4. Vyučovací blok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prezentace jednotlivých fotografických cyklů studenty 2. Hodnocení 3. Reflexe

2.2.2 FORMULACE CÍLE

Výuka je rozdělena na čtyři vyučovací bloky, během kterých budou žákům zadány čtyři fotografické cykly. Studenti se seznámí s autory, kteří pracují s lidským tělem a umělým světlem. Pochopí zásady fotografie lidského těla a následně vypracují čtyři zadané úkoly: fotografie s dřevěným manekýnem, fotografie spolužáka v ateliéru, fashion fotografie ve městě a fotografie se zkušenou modelkou. Ve své tvorbě se budou soustředit na základy tvorby digitální fotografie, kompozici, hru se světlem a možnosti vyjadřování emocí prostřednictvím fotografie. Výsledné snímky upraví v programu Adobe Photoshop, či Adobe Lightroom. Ve třídě by měl být nastaven demokratický neboli sociálně integrační způsob výchovy. Jde o model, při kterém učitel s žákem spolupracují, vzájemně se respektují a jsou rozvíjeny individuální zvláštnosti (Šafránková, 2019 str. 67).

2.2.3 MYŠLENKOVÁ MAPA

Obrázek 30: Myšlenková mapa – Fashion fotografie

2.2.4 INSPIRACE

Inspiračními východiska pro výtvarné úkoly, vychází z ŠVP, ve kterém je stanoveno seznámit studenty s fotografií postavy. Dalším inspiračním východiskem je i práce se světlem. Pro úkoly jsem zvolila jak umělé světlo, tak přirozené světlo. Nemohu také opomenout ani

známé umělce, se kterými by se mělo ve výkladu pracovat. Jedná se hlavně o Františka Drtikola, Jana Saudka, Miroslava Stibora, Davida LaChapella, Tima Walkera, Tomáše Berana či známý fashion časopis VOGUE.

2.2.5 VÝSTUPY RVP PRO GYMNÁZIA

RVP pro Gymnázia (MŠMT, 2021):

- žák nalézá, vybírá a uplatňuje odpovídající prostředky pro uskutečňování svých projektů;
- žák pracuje se znalostmi o vybraném médiu (fotoaparát/fotografie) a dokáže se jeho prostřednictvím vyjadřovat;
- žák na konkrétních příkladech vysvětlí, jak umělecká vizuálně obrazná vyjádření působí v rovině smyslové, subjektivní i sociální a jaký vliv má toto působení na utváření postojů a hodnot;
- žák na příkladech vizuálně obrazných vyjádření uvede, rozliší a porovná osobní a společenské zdroje tvorby, identifikuje je při vlastní tvorbě;
- žák při vlastní tvorbě uplatňuje osobní prožitky, zkušenosti a znalosti, rozpozná jejich vliv a individuální přínos pro tvorbu, interpretaci a přijetí vizuálně obrazných vyjádření.

Z klíčových kompetencí jsou rozvíjeny zejména ty, které napomáhají řešení problémů žákem a jeho komunikativním dovednostem: k samostatnému zpracování a řešení problémů souvisejících s výběrem technologického postupu a formy výtvarné stylizace fotografie, uspořádání a výběr fotografované scény a výstupní formy fotografického obrazu, vyjadřovat se a formulovat výtvarnou myšlenku a obsahovou náplň výtvarného záměru, obhajovat svůj názor při interpretaci uměleckého díla, dodržování etiky komunikace a respektování originálních názorů, ověřovat si získané poznatky, kriticky zvažovat názory, postoje a jednání ostatních osob.

2.2.6 VÝSTUPY ŠVP

ŠVP (SOŠOUUD, 2021) vychází z RVP (MŠMT, 2008) pro umělecké školy:

- žák srovná vlastnosti denního a umělého světla;
- žák popíše základní principy tvorby světelné konstrukce;

- žák na příkladech srovná význam stínu pro fotografii;
- žák popíše vliv barevné teploty světla;
- žák popíše zvláštnosti fotografování figury;
- žák posoudí zvláštnosti výtvarné studie figury a jejího detailu;
- žák vysvětlí výhody digitálních úprav fotografie;
- žák na příkladech popíše úpravy jasu, kontrastu a ostrosti, barevnosti fotografie;
- žák popíše nástroje pro retušování.

Z klíčových kompetencí jsou rozvíjeny ty, které jsem uvedeny v kapitole výše.

2.2.7 MOTIVACE A ZADÁNÍ ÚKOLŮ

1. Vyučovací blok

První vyučovací blok se věnuje převážně teoretické práci, při níž se studenti seznamují s fotografií lidské postavy. Seznamují se s fotografickými žánry jako je fashion fotografie, fotografie aktu či glamour fotografie. Následně jsou jim představeni umělci jako František Drtikol, Jan Saudek, Miloslav Stibor, David LaChapelle, Tim Walker, Tomáš Beran, Marcus Mam a známý fashion časopis VOGUE. Závěrem celé teoretické části je pracovní list, na kterém si ukotví nové naučené pojmy a zamyslí se nad prožitkovou složkou zvolené fotografie. Vyučovací blok je zakončen reflexí pracovního listu a zadáním domácího úkolu: *„Vaším domácím úkolem bude zamyslet se nad vyjadřováním prostřednictvím fotografie. Vzpomeňte si na fotografie Františka Drtikola, který je stěžejním představitelem českého aktu. Vybavte si, jak kreativně pracoval se světlem a modelem. Podobnou hru s kreativitou*

Obrázek 31: Dřevěný manekýn

si vyzkoušíte doma s dřevěným manekýnem pro kresbu a umělým světlem. (Pokud studenti nemají dřevěného manekýna doma, bude mu poskytnuta školou, nebo bude navrhnutá alternativa vytvoření si papírové figurky.) Hrajte si se stíny, co dřevěná postavička vrhá, zkoumejte různé úhly nasvícení scény a zkoušejte si s figurkou pózy. Nezapomínejte ani na základy, které se týkají focení lidské postavy. Výsledné fotky si můžete opravit v balíčku Adobe Creative Cloud. Jedná se o první cyklus fotografií, který budete prezentovat se zbylými třemi cykly, které vám budou zadané v nadcházejících dvou týdnech.“

2. Vyučovací blok

V následujícím bloku se zopakují důležité pojmy z předchozího bloku a poté jsou studenti zavedeni do fotoateliéru, kde jim je zadán nový úkol: *„Utvořte dvojice. Každý z dvojice si vylosuje jeden lísteček z nádoby, kterou mám u sebe. Na lístečku je napsaná jedna emoce. Vaším úkolem bude svého partnera zachytit v tématice napsané emoce. Pro zachycení využijte nápaditou pózu a vhodné nasvícení světel. Může se stát, že si ve dvojici vytáhnete stejnou emoci, jelikož se v nádobě opakují. Nic se neděje, snažte se svou emoci zachytit originálně a nekopírovat nápady svého partnera či ostatních. Můžete se před focením domluvit, jak každý z vás chce emoci ztvárnit. V používání ateliéru se střídejte. Ti, co nebudou fotit, mohou se mnou prokonzultovat svůj nápad či domácí úkol z minulé hodiny. Také můžete využít chvíli čekání pro promyšlení nápadu, jak vylosovanou emoci zachytíte.“* Na konci hodiny je studentům zadán druhý domácí úkol, tedy třetí cyklus, který budou ve čtvrtém vyučovacím bloku prezentovat. *„Domluvte se s kamarádem či partnerem z aktuální hodiny na procházce po městě. Během procházky vyfotíte alespoň tři fotografie, které by šly použít v módním časopise. Tématem této fashion fotografie je Street fashion. V překladu Pouliční móda. Fotky můžete klidně nafotit cestou ze školy i na svůj mobilní telefon. Důležitým kritériem je originalita, nápaditost pózy a dodržení základních pravidel fotografování lidské postavy.“*

3. Vyučovací blok

V předposledním vyučovacím bloku je studentům zadán čtvrtý fotografický cyklus. Jedná se o práci s profesionální modelkou, která byla školou předem smluvená. Modelka bude oblečena ve spodním prádle či plavkách, abychom se s výukou přiblížili k fotografii aktu. Zadání úkolu zní: *„Během přechozích vyučovacích bloků a prostřednictvím domácích úkolů, jste si vyzkoušeli, jaké to je pracovat se světlem, v ateliéru, jak pracovat s modelkou a hlavně, jak zachytit emoce. To všechno se vám spojí v tomto posledním fotografickém cyklu. Domluvila jsem pro Vás práci s profesionální modelkou, abyste si vyzkoušeli opravdovou práci fotografa. Vaším úkolem bude vybrat si emoci, myšlenku či prožitek, který s modelkou za využití světla, různých doplňků a dekorací zachytíte. Snažte se, aby se fotografie stále mohla řadit do fashion. Můžete se inspirovat například Davidem LaChapellem či módním časopisem Vogue. Hlavním tématem je fashion fotografie spodního prádla/plavek, ale nezapomínejte na určitou přidanou hodnotu. Tedy, že fotografii dáte*

hloubku prostřednictvím emocí, myšlenek a vaší fantazie. Ti, co zrovna nebudou fotit, můžou vymýšlet svůj námět, nezapomeňte se všichni v ateliéru s modelkou prostrídat. Jako vždy můžete své nápady konzultovat se mnou. Ti, co již budou mít svůj cyklus nafocený, mohou jít k počítači a začít si fotografie upravovat a připravovat všechny cykly na prezentaci na další hodinu. “

4. Vyučovací blok

V posledním bloku výuky studenti prezentují své čtyři cykly. Obhajují svou práci a vyjadřují, co chtěli fotografií vyjádřit. V reflektivním dialogu se objevují dotazy: *„Který cyklus tě nejvíce zaujal/bavil? Bylo složité vyjádřit emoce ve fotografii? Jaká práce s modelem ti byla příjemnější? S profesionální modelkou či se spolužačkou/spolužákem? Podařilo se ti zachytit přesně to co jsi chtěl? Co bys příště udělal, aby ses dopracoval ke kýženému výsledku?“* Po reflexi následuje hodnocení studentských prací. Jako hodnocení navrhuji studentovi udělit pět známek, ze kterých vznikne průměr. Jedna známka za každý fotografický cyklus a pátá známka za prezentaci a obhajobu své práce. Další možností, jak úkol hodnotit je udělení dvou známek. První známka průměr ze čtyř fotografických cyklů a druhá známka z obhajoby své práce.

ZÁVĚR

Cílem mé diplomové práce bylo vytvořit autorský tvůrčí světelný počín a následně k němu navrhnout výtvarně-edukativní přesah. Jako světelný počín jsem si zvolila tvorbu fotografických cyklů se zaměřením na akt. Hlavním cílem bylo pomocí hry a experimentu posunout svůj fotografický rukopis kupředu, najít tvůrčí možnosti, jak pracovat s lidským tělem a světlem a následně nabitě zkušenosti implementovat do výtvarně-edukativního přesahu.

Následně jsem se seznámila s impozantními interprety, kteří se zabývají jak fotografií aktu, tak tvorbou scénérií s působivou atmosférou. Prozkoumala jsem dokumenty jako RVP a ŠVP, které prošly v letech 2020–2021 aktualizacemi.

Dle mého názoru, pro mě bylo velkým přínosem práce na fotografických cyklech, díky nimž jsem se dokázala odpoutat od pouhé technické stránky a víc se zaměřit na hru s výrazem prostřednictvím fotografií a experimentem. Tento posun mi pomohl i v návrzích pedagogických zadání, které tato práce obsahuje. Mé uvědomění potvrzuje i provedená analýza, která vyplývá ze seberefektování a reflektování odučené hodiny na Střední odborné škole obchodu, užitého umění a designu, Nerudova 33 v Plzni.

Myslím si, že cíle, které jsem si stanovila na začátku diplomové práce, byly splněny a dokonce přesahují má očekávání. Tato práce mi pomohla, uvědomit si, co je při navrhování pedagogických výtvarných zadání to hlavní. Nejde o pouhé seznámení studentů s teoretickou a technickou stránkou, ale také o to, aby zadaný úkol měl svou výtvarnou hodnotu a studenti se tak mohli rozvíjet.

Troufám si tvrdit, že fotografii aktu lze stále dál zkoumat a přicházet na nové nápady, jak s ní pracovat. Jedná se o obsáhlý žánr, kterým můžeme zachytit spousty zajímavých témat a právě to by mělo být studentům prezentováno. Fotografie nám slouží k zachycování a vyjadřování našich myšlenek, pocitů či představ. Proto by studenti měli být seznámeni s žánry, které jim pomohou v jejich tvůrčí práci.

RESUMÉ

This thesis is focused on light, nude photography, and draft of the pedagogical assignment, which can be used on Art High Schools and Grammar Schools. Key part of this thesis are photographic cycles, whose gender is photography of the naked human figure which means nude photography. In these cycles, I gradually detach myself from the technical photographic side and focus mainly on the game, experiment and expression in photography. My goal was to capture sensuality, intimacy and emotion through the human body and light. An equally important point of my work is the art-educational part, in which I propose a pedagogical assignment. I realized one of these assignments at the Secondary Vocational School of Business, Arts and Crafts, Nerudova 33. Subsequently, I subjected it to reflection, analysis and suggested a possible alteration on how to improve the assignment.

In the theoretical part, I follow the definition of the term light and its possible interpretations. Subsequently, we get acquainted with the concept of the light in photography. The thesis also includes a historical consideration of the origin of photography, its development and the introduction of the photographic genre of nude photography. The thesis also introduces the performers, who were my inspiration in practical part of my work. It is also worth mentioning that I explored the documents of the Framework Educational Program and School Education Program of Art school and Framework Education Program of grammar school

I think that my work has improved my knowledge forward. This thesis helped me to acknowledge what is important when designing art-pedagogical tasks. I can't focus just on technical part, but I need to give my students the possibility to artistically express and create.

SEZNAM LITERATURY

- Analogue.cz.** © 2013. Mokrý kolodiový proces. *Analogue.cz.* [Online] © 2013. [Citace: 22. Únor 2022.] <https://www.analogue.cz/mokry-kolodiovy-proces/>.
- Ang, Tom.** 2015. *Fotografie. Velké obrazové dějiny.* [překl.] Kateřina Šebková. Plzeň : Universum: Knižní klub, 2015. 978-80-242-5018-2.
- Baxandall, Michael.** 2003. *Stíny a světlo.* [překl.] Pavel Pšejja. Brno : Barrister & Principal, 2003. 80-86598-58-6.
- Beccaria, Marcella , Eliasson, Olafur a Turner, Simon.** 2013. *Olafur Eliasson: OE.* London : Tate Publishing, 2013. ISBN978-1-85437-966-5.
- Birgus, Vladimír.** 2000. *František Drtikol.* Praha : KANT, 2000. 80-86217-23-X.
- Bouška , Luděk a Lukeš, Martin.** 2017. *Fotografujeme digitální zrcadlovkou: (DSLR).* Praha : Grada, 2017. 978-80-247-5683-7.
- Brown, Brenda.** 2020. Olafur Eliasson blog at brendachristianbrown.com. *Portfolio of Brenda Christian Brown.* [Online] 9. červen 2020. [Citace: 20. 5 2021.] <http://brendachristianbrown.com/inspiration/olafur-eliasson/>.
- Čapek, Robert.** 2020. *Uč jako umělec: malá kniha o velkých vzdělávacích myšlenkách.* Brno : Briquet, 2020. 978-80-7555-105-4.
- Davis, Harold L.** 2008. *Expozice a světlo v digitální fotografii.* Brno : Computer Press, 2008. 978-80-251-2208-2.
- Doležal, Petr.** 2013. Žánry portrétní fotografie a jejich rozdíly. *Petr Doležal - Profesionální svatební fotograf.* [Online] 04. 09 2013. [Citace: 01. 04 2022.] <https://petr-dolezal.cz/uvahy-svatebni-fotograf/portret-zanry/#fine-art>.
- Dytrtová, Kateřina.** 2006. *Celostnívnímání- tvar, zvuk, barva a gesto.* Ústí nad Labem : Univerzita J. E. Purkyně, 2006. 80-7044-349-9.
- edu.** © 2020. Aktuální revize rámcových vzdělávacích programů (RVP). *edu.cz.* [Online] © 2020. [Citace: 06. 04 2022.] <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/revize-rvp/>.
- Faulkner, Andrew a Chavez, Conrad.** 2016. *Adobe Photoshop CC: oficiální výukový kurz.* Brno : Computer Press, 2016. 978-80-251-4741-2.
- ©1999. František Drtikol. *Artmuseum.* [Online] ©1999. [Citace: 01. 04 2022.] http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=688.
- Henly, Anna.** 2006. *Fotografujeme akty.* Brno : Computer Press, 2006. 80-251-1237-3.
- Hert, Jiří.** 2007. Biofotony. *Sisyfos - Český klub skeptiků.* [Online] Sisyfos, 06. 09 2007. [Citace: 17. 03 2022.] <https://www.sisyfos.cz/clanek/1107-biofotony>.
- Horný, Stanislav.** 2016. *Praktická učebnice fotografování.* místo neznámé : Professional Publishing, s.r.o., 2016. 978-80-906594-1-4.
- Hutner, Fil, Biver, Steven a Fuqua, Paul.** 2016. *Svícení: věda a magie ve fotografii.* [překl.] Klaudia Teichmanová. Brno : Zoner Press, 2016. 978-80-7413-322-0.
- Johnson, William S., a další.** 2010. *Dějiny fotografie: od roku 1839 do současnosti.* [překl.] Vladimír Čadský. V Praze : Slovart, 2010. 978-3-8365-2563-3.

- LaChapelle, David. 2006.** *HotelLaChapelle: Photographs by DavidLa Chapelle*. NewYork : BulfinchPress, 2006,. 0-821-22636-3..
- Lingea.** Nahota. *nechybujte.cz*. [Online] [Citace: 06. 04 2022.] [https://www.nechybujte.cz/slovník-soucasne-cestiny/nahota?](https://www.nechybujte.cz/slovník-současne-cestiny/nahota?).
- Lovaš, Karol. 2020.** *Jan Saudek - Mystik - fotograf, kterého se dotkl bůh*. Praha : Euromedia group, 2020. 978-80-242-6640-4.
- Matoušek, Jan, Viglerová, Markéta a 518, Vladimír. 2012.** *M = M*. Praha : Bigg Boss, 2012. 978-80-86863-48-1.
- Mika, Tomáš. © 2006.** Akt - Odborný slovník (Výtvarné umění). *Humanart*. [Online] © 2006. [Citace: 24. 03 2022.] <https://www.humanart.cz/wiki-slovník-416-akt.html>.
- MŠMT. 2020.** *Metodické doporučení pro vzdělávání distančním způsobem*. Praha : MŠMT, 2020.
- **2007.** *Rámcově vzdělávací program: RVP 82-41-M/11 - Designe interiéru*. Praha : MŠMT, 2007.
- **2008.** *Rámcově vzdělávací program: RVP 82-41-M/17 - Multimediální tvorba* . Praha : MŠMT, 2008.
- **2021.** *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia - RVP G*. Praha : MŠMT, 2021.
- Z čeho revize vychází . *npi - revize rámcových vzdělávacích programů*. [Online] [Citace: 06. 04 2022.] <https://velke-revize-zv.rvp.cz/z-ceho-revize-vychazi>.
- Pikous, Šimon.** Historie fotografie. [Online] [Citace: 08. 02 2022.] <https://lsfliberec.cz/files/historie.pdf>.
- Silverio, Robert. 2007.** *Postmoderní fotografie*. Praha : Akademie múzických umění v Praze, 2007. 978-80-7331-083-7.
- Slavík, Jan a Wawrosz, Petr. 2004.** *Umění zážitku, zážitek umění: teorie a praxe artefiletiky*, 2. Praha : Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2004. 978-80-7290-498-3.
- **2001.** *Umění zážitku, zážitek umění: teorie a praxe artefiletiky*,1. Praha : Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2001. 80-7290-066-8.
- Smith, Ian Haydn. 2021.** *Stručný příběh fotografie*. Praha : Grada Publishing, a. s., 2021. 978-80-271-1257-9.
- SOŠOUUD. 2021.** *Školní vzdělávací program - ŠVP - DI*. Plzeň : SOŠOUUD, 2021.
- **2021.** *Školní vzdělávací program - ŠVP - MT*. Plzeň : SOŠOUUD, 2021.
- Srp, Karel. 1982.** *Minimal & Earth & Concept Art*. Praha : Jazzová sekce, 1982.
- Šafránková, Dagmar. 2019.** *Pedagogika*, 2. Praha : Grada Publishing, 2019. 978-80-247-5511-3.
- Tůma, Tomáš. 2004.** *Fotografujeme digitálně*. Brno : Computer Press, 2004. 80-251-0153-3.
- vira.cz. 2020.** Vira. *Nahota, fotografování aktu*. [Online] 24. září 2020. <https://www.vira.cz/otazky/nahota-fotografovani-aktu.html>.
- Vodňanský, Tomáš. 2008.** *Sekvence ve fotografii 2. pol. 20. století*. [editor] Doc. Mgr. Aleš Kuneš. Opava : Slezská univerzita v Opavě, 2008.

Zemánek, Jiří a Bischof, Marco. 2003. *Ejhle světlo: Moravská galerie v Brně 16.10.2003-29.2.2004 : Jízdárna Pražského hradu 26.3.-6.6.2004.* Brno : Moravská galerie, 2003. 80-7027-118-3.

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

OBRÁZKY

Obrázek 1: Viditelné světlo	6
Obrázek 2: Rozdílnost vlnové délky barev.....	7
Obrázek 3: Kontrast světla	9
Obrázek 4: Camera obscura.....	10
Obrázek 5: První fotografie	10
Obrázek 6: Daguerrotyp interiéru, 1837.....	11
Obrázek 7: Daguerrotypická kamera.....	11
Obrázek 8: Kalotypie – negativ a pozitiv	12
Obrázek 9: Petzvalův objektiv.....	13
Obrázek 10: Julia Margaret Camero – Růžová zahrada dívek, 1868	13
Obrázek 11: Obrázek 11: Eadweard Muybridge – Kůň v Trysku, 1887.....	15
Obrázek 12: Alvin Langdon Coburn – Woman in a Kimono with Sunflower, autochrome, 1908	16
Obrázek 13: Frank Hurley – Vlámští vojáci, 1917.....	16
Obrázek 14: Hannah Hoch – Dada Ernst, 1920-21	17
Obrázek 15: Fotoaparát Leica.....	17
Obrázek 16: Polaroid SX – 70.....	18
Obrázek 17: Fuji DS-1P	18
Obrázek 18: Olafur Eliasson – The Weather Project 2003	20
Obrázek 19: David LaChapelle – Poslední večere, 2003	21
Obrázek 20: Jan Saudek – Zuzančino noční okno.....	22
Obrázek 21: František Drtikol – Kompozice, 1929.....	23
Obrázek 22: Expozice.....	24
Obrázek 23: Expozice – clona, čas, ISO	25
Obrázek 24: Olafur Eliasson – Your Rainbow Panorama, 2006–2011	34
Obrázek 25: Myšlenková mapa – Fotografie lidského těla	38
Obrázek 26: Práce studentů 2.MI (2020/21) – Fotografická rozcvička	41
Obrázek 27: Nina Kovačiková, 2.MI – Lidské tělo a světlo	44
Obrázek 28: Michaela Stehlíková, 2.MI – Lidské tělo a světlo	45
Obrázek 29: Myšlenková mapa – upravená pro prezenční výuku.....	47
Obrázek 30: Myšlenková mapa – Fashion fotografie.....	51
Obrázek 31: Dřevěný manekýn	53

TABULKY

Tabulka 1: Technologická příprava (MŠMT, 2008, stránka 50).....	27
Tabulka 2: Navrhování a realizace (MŠMT, 2008, stránka 52).....	27

ZDROJE OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Radiobiologie. Viditelné světlo. Dostupné z: <http://fbmi.sirdik.org/1-kapitola/12.html>

Obrázek 2: Míra proměnlivosti elektromagnetického pole. In: Hutner, Fil, Biver, Steven a Fuqua, Paul. 2016. Svícení: věda a magie ve fotografii. [překl.] Klaudia Teichmanová. Brno : Zoner Press, 2016. 978-80-7413-322-0., str. 28

Obrázek 3: z vlastního zdroje

Obrázek 4: [Milujeme fotografii]. In: milujemefotografii.cz [online]. 18. srpna 2014 [cit. 2022-01-25]. Dostupné z: <https://www.milujemefotografii.cz/experiment-camera-obscura-kdyz-zatemnite-mistnost>

Obrázek 5: NIÉPCE, Joseph Nicéphore. [fotografie] Pohled z okna v Le Gras. Saint-Loup-de-Vatennes, 1826. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Nic%C3%A9phore_Ni%C3%A9pce#/media/Soubor:View_from_the_Window_at_Le_Gras,_Joseph_Nic%C3%A9phore_Ni%C3%A9pce.jpg

Obrázek 6: DAGUERRE, Louis-Jacques-Mandé. Daguerrotyp interiéru. 1837. Dostupné z: <https://zoommagazin.iprima.cz/vyroci/daguerrotypie>

Obrázek 7: GIROUXE, Alphonse. Daguerrotypická kamera. Dostupné z: <http://www.wetplatewagon.com/camera-daguerre-giroux/>

Obrázek 8: TALBOT, Henry Fox. [fotografie] An oak tree in winter. 1842-43. Dostupné z: <https://www.bl.uk/collection-items/invention-of-photography>

Obrázek 9: PETZVAL, Josef Maximilián. Petzivalův objektiv. 1863. Dostupné z: <https://www.camerawest.com/used/voigtlander-petzval-lens-1863-14253>

Obrázek 10: CAMERO, Julia Margaret. [fotografie] Růžová zahrada dívek. 1868. Dostupné z: <https://learn.zoner.com/6-women-that-changed-photography/>

Obrázek 11: MUYBRIDGE. Eadwear. [fotografie] Kůň v Trysku. 1887. Dostupné z: https://www.lot-art.com/auction-lots/EADWEARD-MUYBRIDGE-1830-1904-Horse-in-motion-plate-626-fro/1-eadward_muybridge_1830-25.2.16-swann

Obrázek 12: COBURN. Alvin Langdon. [fotografie] Woman in a Kimono with Sunflower. 1908. Dostupné z: <https://nobrashfestivity.tumblr.com/post/656370950875545600/alvin-langdon-coburn-woman-in-a-kimono-with>

Obrázek 13: HURLEY. Frank. [fotografie] Vlámští vojáci. 1917. Dostupné z: <https://halloffame.melbournepressclub.com/article/frank-hurley>

Obrázek 14: HOCH. Hannah. [fotografická koláž] Dada Ernst. 1920-21. Dostupné z: <https://www.pinterest.co.uk/pin/374924737731539385/>

Obrázek 15: BARNACK. Oskar. Fotoaparát Leica. 1913-25. Dostupné z: <https://www.thestreetrover.it/leica-lazienda-fotografica-che-ha-contribuito-alla-creazione-della-figura-del-fotoreporter-2/>

Obrázek 16: Polaroid SX – 70. 70. léta. Dostupné z: https://www.megapixel.cz/polaroid-sx-70-alpha-bazar?gclid=CjwKCAjwur-SBhB6EiwA5sKtjstRrd72a62JXsSxpUB25HUCLZDTJullo3PByg_6iMXp4ZyynWxk0BoCz8cQAvD_BwE

Obrázek 17: Fuji DS-1P. 1975. Dostupné z: <https://petapixel.com/2016/06/09/photo-history-worlds-first-fully-digital-camera-invented-fuji/>

Obrázek 18: ELIASSEN, Olafur. The Weather Project 2003. London: Tate Modern, 2003. Dostupné z: <https://www.thestranger.com/slog/2020/10/15/47432996/how-to-look-at-olafur-eliassons-the-weather-project>,

Obrázek 19: LACHAPELLE. David. Poslední večere. 2003. Dostupné z: <https://www.galerierudolfinum.cz/en/exhibitions/past-exhibitions/tak-pravil-lachapelle/>

Obrázek 20: SAUDEK. Jan. Zuzančino noční okno. Dostupné z: <https://www.saudekgallery.com/galerie/jan-saudek-fotografie-24x30-cm/zuzancino-nocni-okno1.html>

Obrázek 21: DRTIKOL. František. Kompozice. 1929. Dostupné z: Johnson, William S., a další. 2010. Dějiny fotografie: od roku 1839 do současnosti. [překl.] Vladimír Čadský. V Praze : Slovart, 2010. 978-3-8365-2563-3. Str. 526

Obrázek 22: z vlastního zdroje

Obrázek 23: FOTOLAB. Clona, čas, ISO. Dostupné z: <https://www.fotolab.cz/blog/jak-funguje-fotoaparát/>

Obrázek 24: ELIASSON. Olafur. Your Rainbow Panorama. 2006–2011. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/139189444722971402/>

Obrázek 25: z vlastního zdroje

Obrázek 26: Studenti SOŠOUUD, Plzeň. Fotografická rozcvička. 2021. z vlastního zdroje.

Obrázek 27: KOVAČÍKOVÁ. Nina. Lidské tělo a světlo. 2021. z vlastního zdroje

Obrázek 28: STEHLÍKOVÁ. Michaela. Lidské tělo a světlo. 2021. z vlastního zdroje.

Obrázek 29: z vlastního zdroje

Obrázek 30: z vlastního zdroje

Obrázek 31: Dřevěný manekýn. Dostupné z: <https://shop6.shopsoutlet.ru/content?c=pap%C3%ADrnick%C3%AD%20manek%C3%BDn&id=3>

ZDROJE TABULEK

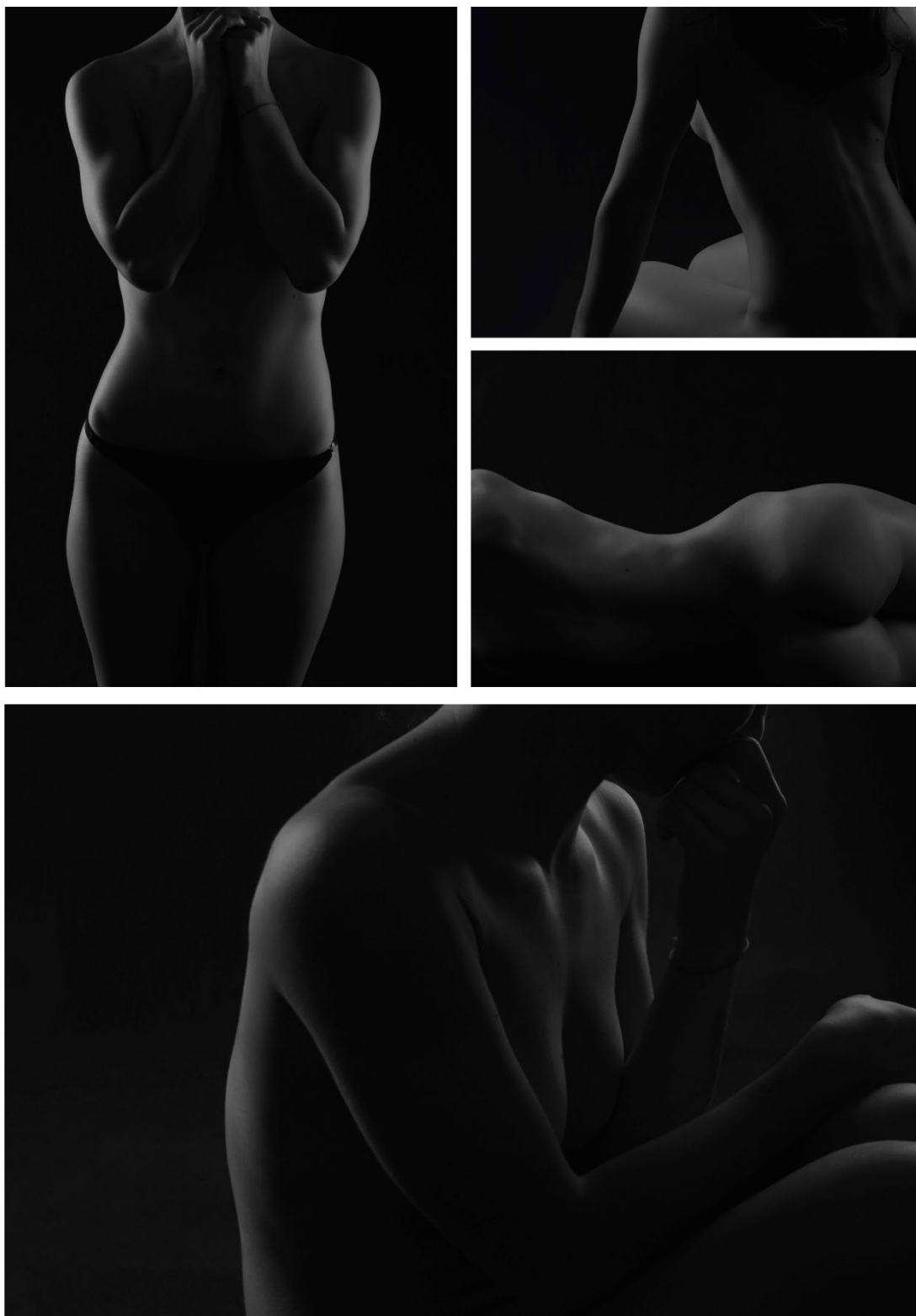
Tabulka 1: Technologická příprava. In: MŠMT. 2008. Rámcově vzdělávací program: RVP 82-41-M/17 - Multimediální tvorba. Praha: MŠMT, 2008., Str. 50

Tabulka 2: Navrhování a realizace. In: MŠMT. 2008. Rámcově vzdělávací program: RVP 82-41-M/17 - Multimediální tvorba. Praha: MŠMT, 2008., Str. 52

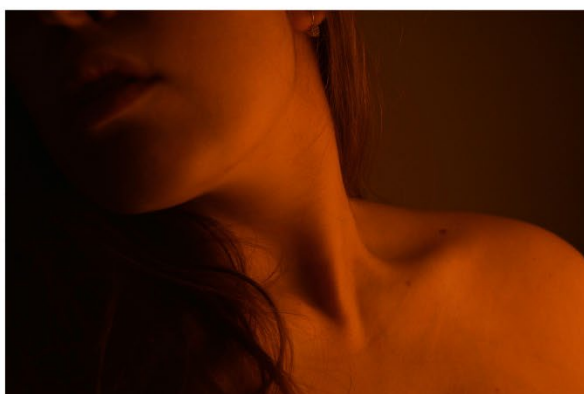
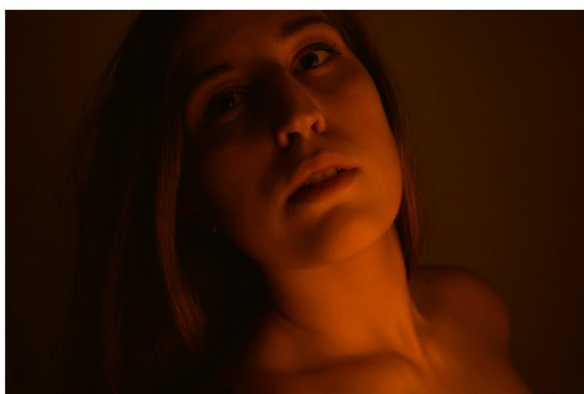
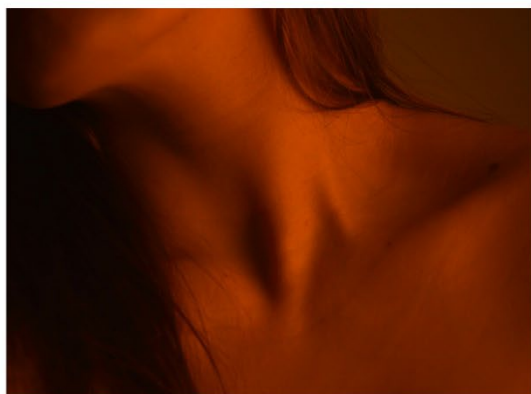
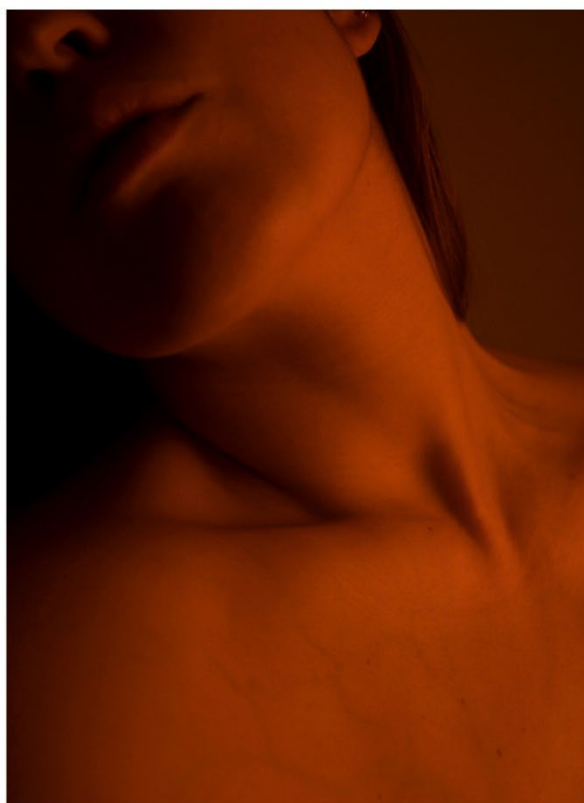
PŘÍLOHY

1 PŘÍLOHA – FOTOGRAFICKÉ CYKLY

1.1. HISTORIE

1.1 AUTOPORTRÉT

1.2 PRVNÍ ATELIÉROVÉ FOCENÍ

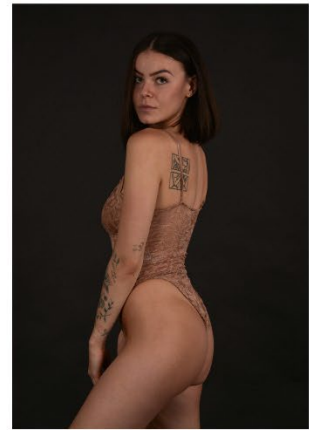

1.3 DRUHÉ ATELIÉROVÉ FOCENÍ

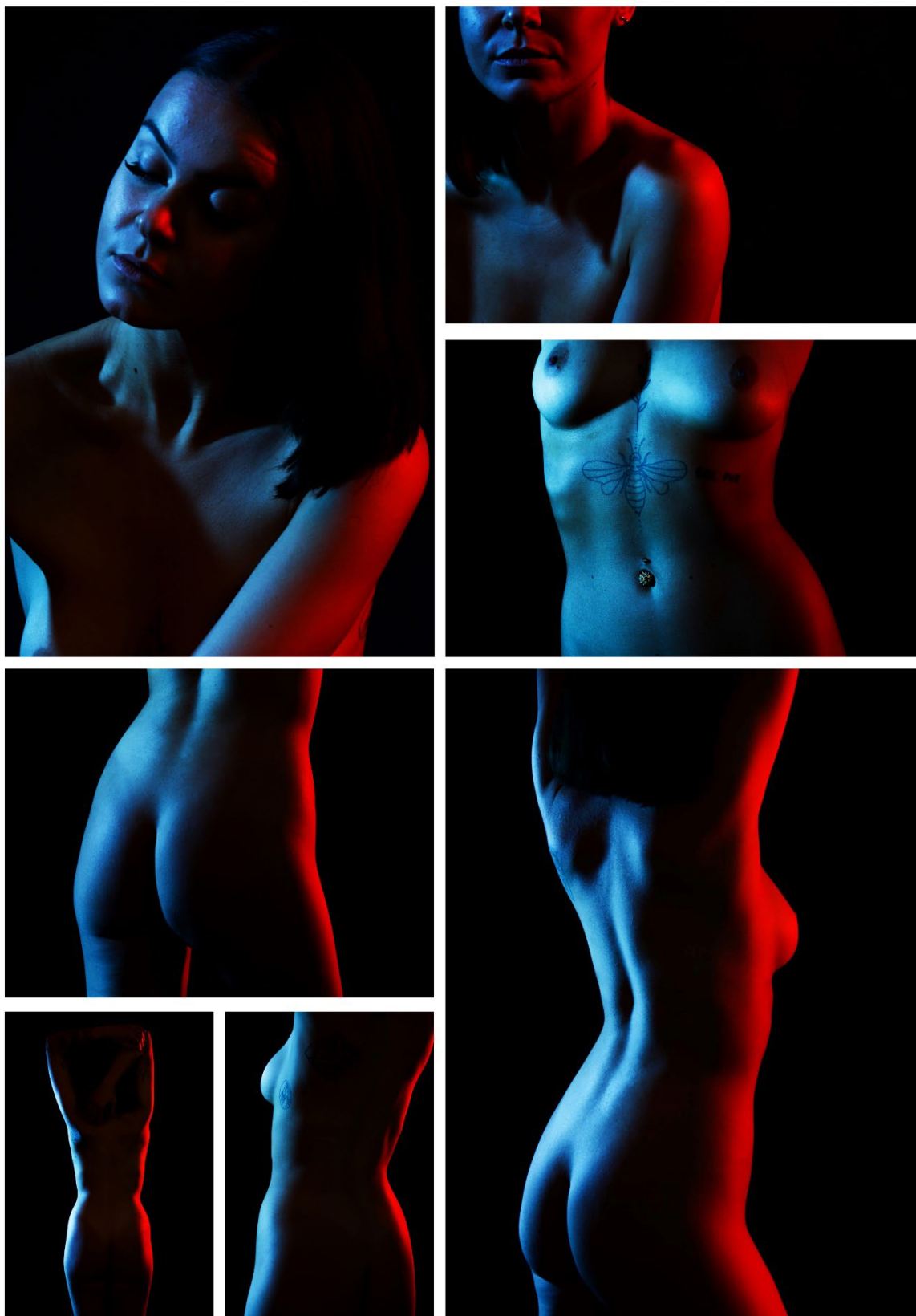
1.3.1 AKT

1.3.2 FASHION FOTOGRAFIE

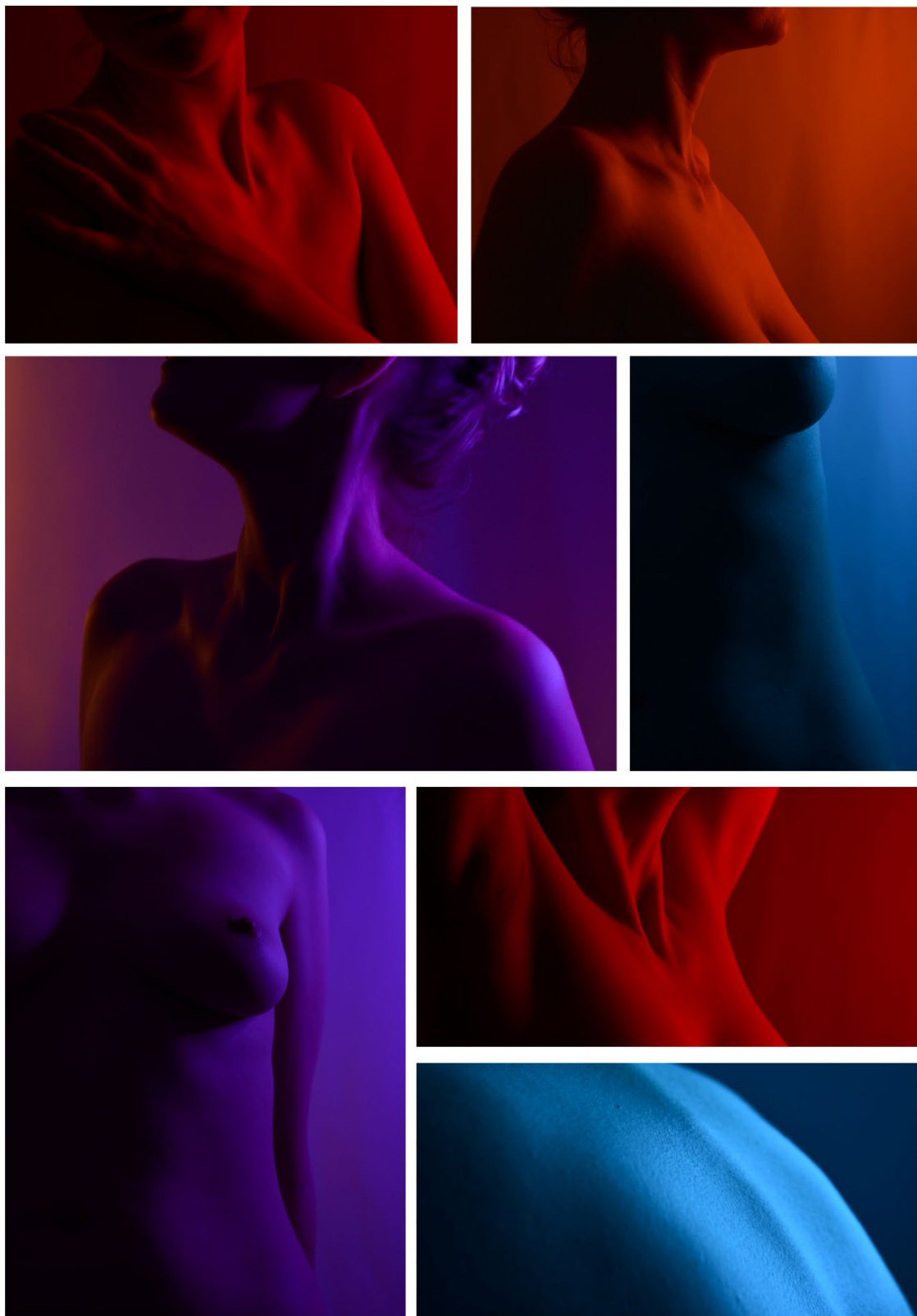
1.3.3 FOTOGRAFIE S BAREVNÝMI FILTRY

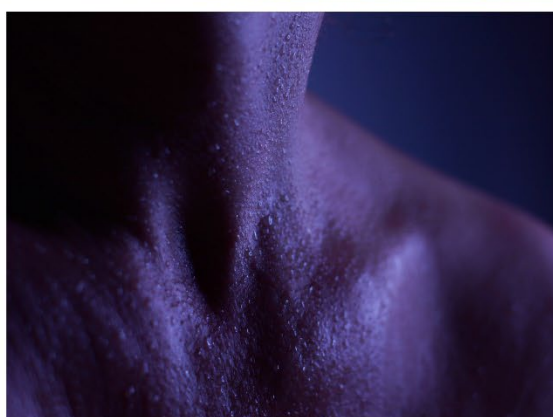
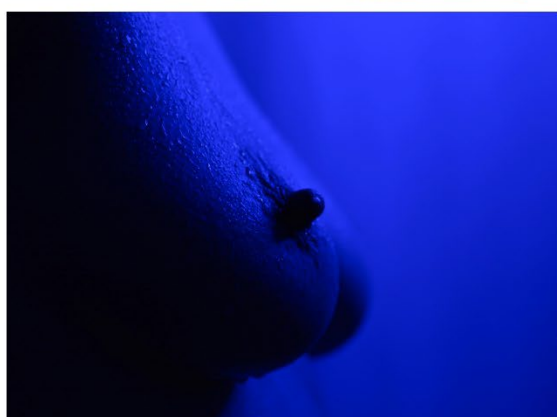
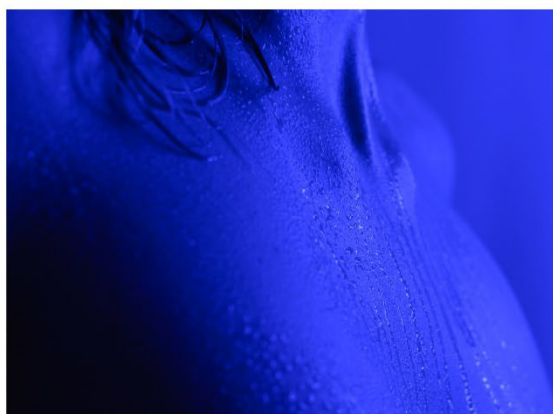
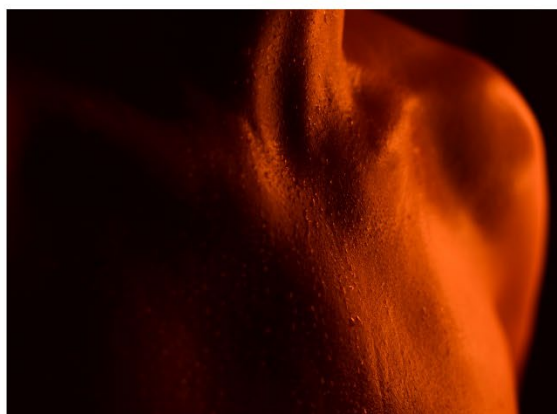
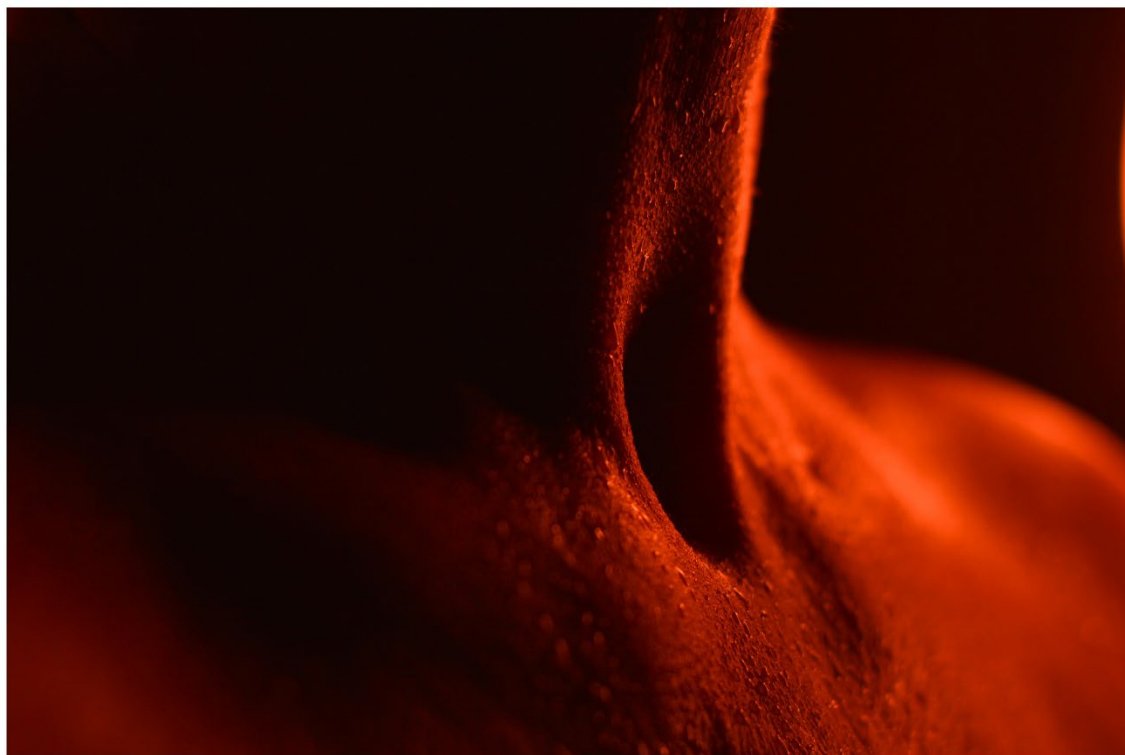
1.4 LIDSKÉ TĚLO

1.5 BAREVNÉ SVĚTLO

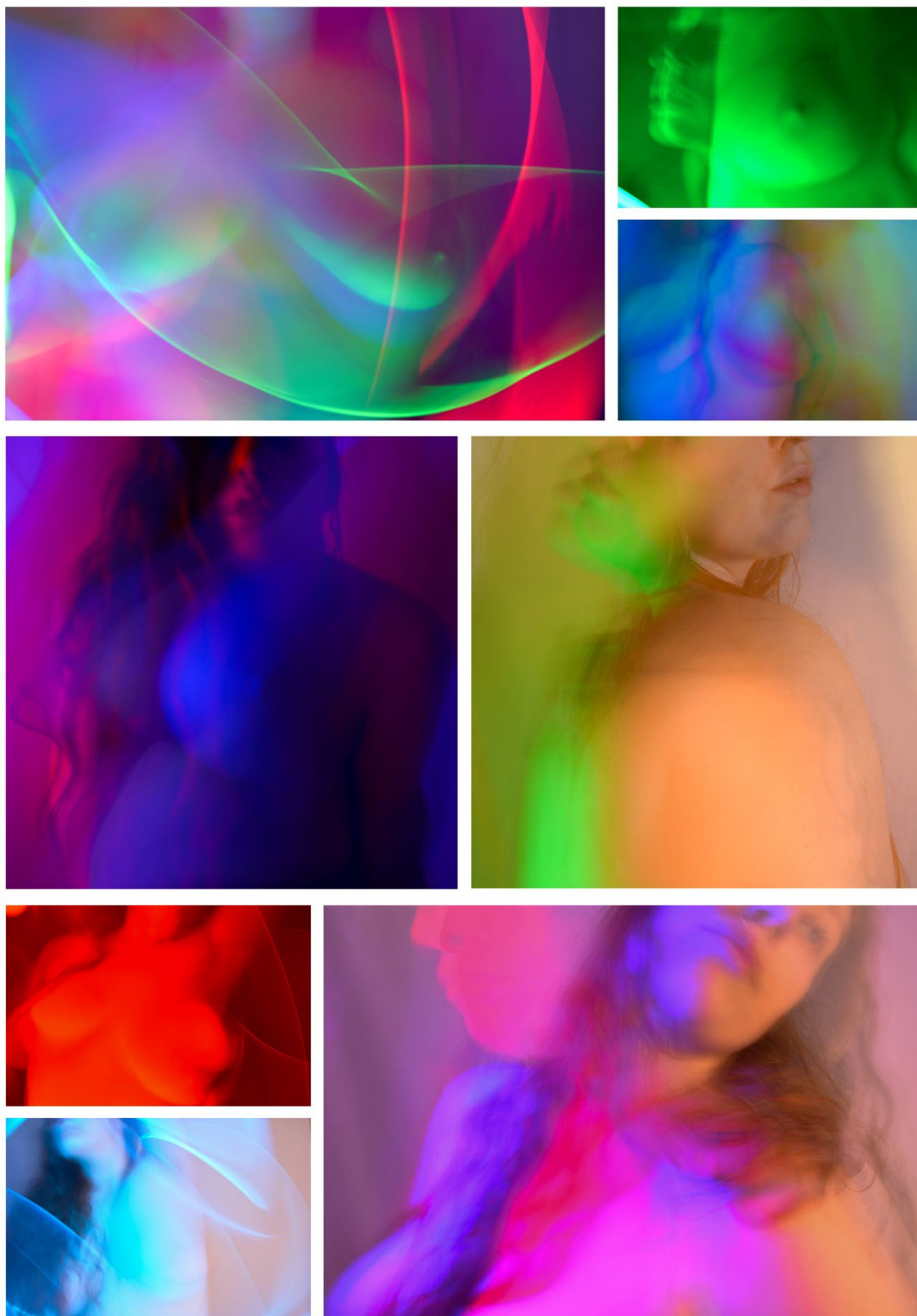
1.6 SVĚTLO A VODA

1.7 BAREVNÉ SPEKTRUM

1.8 ABSTRAKTNÍ FOTOGRAFIE

2 PŘÍLOHA – DIDAKTICKÁ ČÁST

2.1 PREZENTACE

PORTRÉTNÍ FOTOGRAFIE

- Spadají sem takové fotografie, na kterých zachycujeme podobu jednoho nebo více l
- Žánry portrétní fotografie: (dle abecedy)
 - Akt
 - Autoportrét
 - Beauty
 - Erotická fotografie a porno
 - Fashion
 - Glamour
 - Pin Up
 - Poloakt
 - Portrét

PORTRÉT

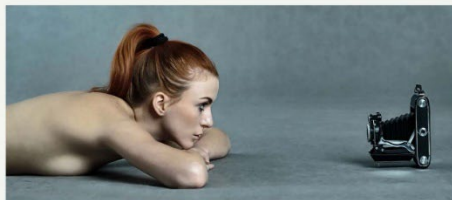
- Jedná se o fotografii na které je zachycena podoba jedné nebo více osob – portrét, dvojportrét, skupinový portrét
- Nemusí se jednat pouze o snímek obličeje, ale může být vidět i část těla, popřípadě postava i s okolním prostředím = nejedná se o podobenku*
- Každý fotograf může portrét pojmout jinak
- Hlavními znaky jsou: tvář, promyšlenost kompozice, zachycení osobnosti daného člověka, jeho charakteru, výrazu či nálady
- Typy portréty:
 - Charakterový portrét
 - Politický portrét
 - Posmrtný portrét
 - Pracovní portrét
 - Sociální portrét

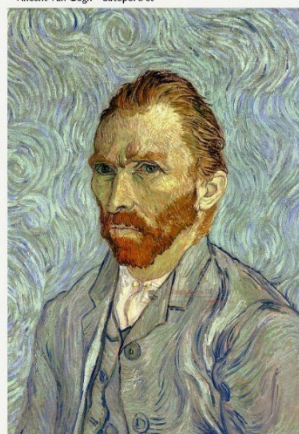
*Podobenka = snímek osoby, který zachycuje její vzhled (občanský průkaz, studentská karta, řidičský průkaz...)

AUTOPORTRÉT

- Jedná se o druh portrétu, na jehož snímku je sám autor
- Možnost focení = natažená ruka, bezdrátová samospoušť, časová samospoušť, možné využití selfie tyče
- Můžeme se setkat i v malířství

Vincent Van Gogh – autoportrét

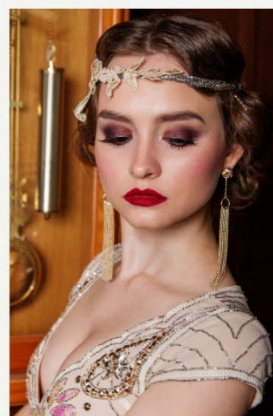

BEAUTY, FASHION, GLAMOUR, PIN UP

- **Beauty**
 - Jde o zobrazení estetické krásy = nádherný make-up, účesy
 - Čisté barvy, dokonalé svícení, pečlivě provedená retuš snímku
 - Komerční účely
- **Fashion**
 - Především pro komerční účely
 - Snímky zobrazují hlavně oblečení a módu
- **Pin Up**
 - Využívá se na pro plakáty či kalendáře
 - Jedná se o snímek, který je masově rozšířený

URČI CO JE FASHION, BEAUTY A PIN UP:

URČI CO JE FASHION, BLEATU A PIN UP:

AKT, EROTICKÁ FOTOGRAFIE, GLAMOUR, POLOAKT

- **Akt**
 - Zachycuje zcela nahé lidské tělo
 - Jedná se především o estetické zobrazení lidského těla
 - Není důležité, komu tělo patří
- **Erotická fotografie**
 - Hlavním záměrem je diváka vzrušit
 - Není důležitá osobnost člověka
- **Glamour**
 - Zachycuje přitažlivost lidského těla s nádechem dráždivosti a erotičnosti
 - Důležitým prvkem je osoba na snímku – výrazný make-up, hezké spodní prádlo, příjemné prostředí
- **Poloakt**
 - Zachycení polonahého lidského těla

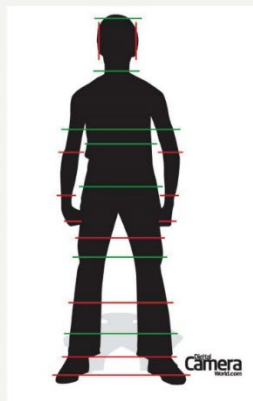

ZÁKLADNÍ PRAVIDLA KOMPOZICE

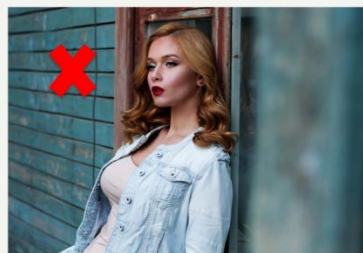
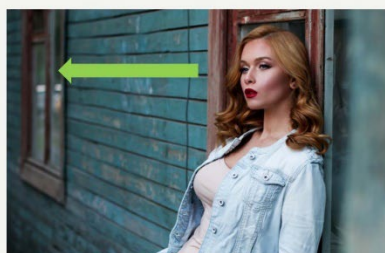
PRAVIDLA KOMPOZICE LIDSKÉ POSTAVY

- Portrét a postavu ořezáváme tak, aby řez nebyl veden přes klouby = lokty, zápěstí, kotníky, nártky, kolena
- Neořezávat portrét příliš těsně – nemusí to působit dobře
 - Nikdy portrétovanou osobu neořezáváme přes uši!

VOLNÝ PROSTOR NECHÁVÁME VŽDY VE SMĚRU POHLEDU

Více volného místa je vždy na té straně, kam se dívá postava na snímku

VIZUÁLNĚ PŘÍJEMNĚJŠÍ JE UMÍSTĚNÍ OČÍ V HORNÍ TŘETINĚ SNÍMKU

- Oči portrétovaného umístíme v horní třetině fotografie
- Vyhněte se ořezu brady, což je vizuálně nepříjemné – pod bradou nechte dostatečný prostor

ZOBRAZOVÁNÍ DVOU A VÍCE OSOB

- Dávejte pozor na umístění obou osob na snímku a jejich následné oříznutí

ZDROJE:

- SMITH, Ian Haydn. Stručný příběh fotografie: kapesní průvodce klíčovými žánry, díly, náměty a technikami. Přeložil Jan PODZIMEK, přeložil Dina PODZIMKOVÁ. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-1257-9.
- Žánry portrétní fotografie a jejich rozdíly - Petr Doležal. *Svatební fotograf Praha | Petr Doležal - fotograf na svatbu* [online]. Dostupné z: <https://petr-dolezal.cz/uvahy-svatebni-fotograf/portret-zanry/#beauty>

OBRÁZKY:

- Attention Required! | Cloudflare. *Attention Required! | Cloudflare* [online]. Dostupné z: <https://pixabay.com/cs/>

FRANTIŠEK DRTIKOL

- Český fotograf, který se proslavil tvorbou uměleckých aktů a portrétů
- Prvky secese, Art Deco a Symbolismus
- V pozdější tvorbě místo modelek vystříhané postavy z papíru = mohl tak lépe nastavovat vzhled své fotografie
 - Styl nazval jako ftopurismus
- Hra se světlem a lidským tělem
- Věnoval se duchovním naukám a buddhismu

FRANTIŠEK DRTIKOL

FRANTIŠEK DRTIKOL

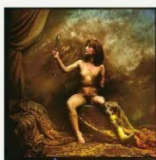

FRANTIŠEK DRTIKOL

JAN SAUDEK

- Český fotograf, který se proslavil tvorbou uměleckých aktů
- Typickým prvkem na jeho fotkách – ZEDĚ
- V jeho fotografiích – provokace
- Hledá krásu v lidském těle – respektuje tělo takové jaké je

JAN SAUDEK

JAN SAUDEK

JAN SAUDEK

MIROSLAV STIBOR

- Český fotograf, který se proslavil uměleckým aktem
- Dalším fotografickým žánrem: Fotografie krajín
- Inspiraci nacházel v antické mytologii
- Hra se světlem a časem

MIROSLAV STIBOR

MIROSLAV STIBOR

TOMÁŠ BERAN

- <https://www.tomasberan.eu/>
- Český módní fotograf
- Zabývá se i fotografií portrétů, reklamních i uměleckých fotografií
- Práce s celebritami
- Hravost záběrů a experiment se světlem

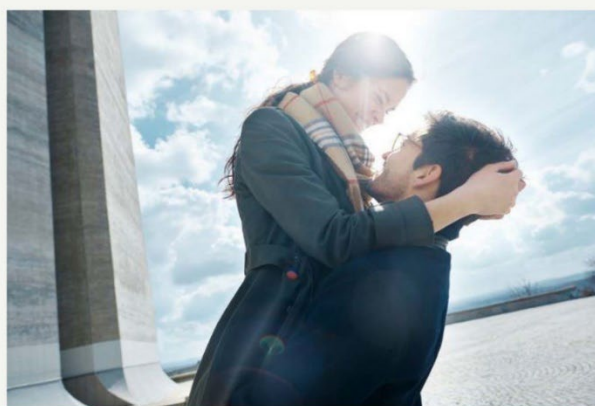
TOMÁŠ BERAN

TOMÁŠ BERAN

TOMÁŠ BERAN

DAVID LACHAPELLE

- Americký fotograf, který je známý svým extravagantním stylem
- Surrealismus, Pop-art, humorný styl
- Zprvu tvorba reklamní fotografie, poté návrat k umělecké tvorbě
- Práce s celebritami
- Nalézal krásu v lidské bytosti

DAVID LACHAPELLE

DAVID LACHAPELLE

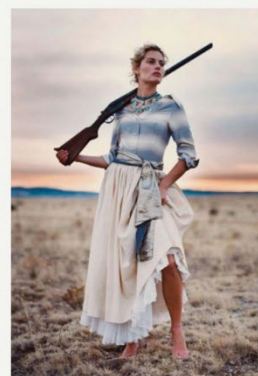

DAVID LACHAPELLE

TIM WALKER

- Britský módní fotograf
- Vytváří snímky pro časopis Vogue

TIM WALKER

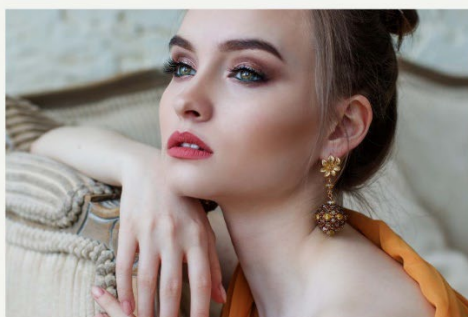

VOGUE

- Časopis, který se zaměřuje na módu, designe a životní styl
- Roku 2006 získal ocenění: Nejvlivnější módní časopis na světě
- Fashion fotografie
- Známí fotografové – viz. Tim Walker

JAKÝ JE ROZDÍL MEZI PORTRÉTEM A PODOBENKOU?

KTERÁ Z FOTEK JE POLOAKT?

a)

b)

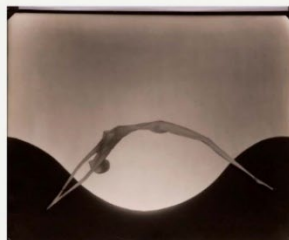

c)

CO SI MYSLÍŠ, ŽE SE FOTOGRAF SNAŽIL SNÍMKEM ZACHYTIT? ČÍM SE DLE TEBE INSPIROVAL?

VYBER SI JEDNU ZE DVOU FOTEK A POKUS SE NAPSAT: 1. JAK JE FOTKA VYTVOŘENA? 2. CO JE NA FOTCE ZOBRAZENO? 3. CO SI MYSLÍŠ, ŽE CHTĚL AUTOR ZACHYTIT? 4. CO POCITUJEŠ, KDYŽ SI FOTKU PROHLÉDNEŠ?

ZADÁNÍ ÚKOLU

2.2 PRACOVNÍ LIST

Pracovní list - Fotografie člověka

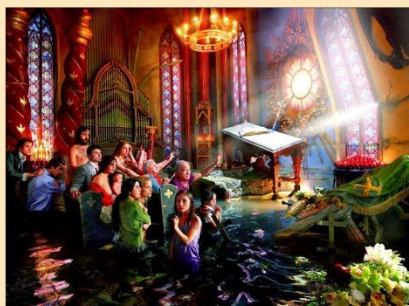
Jaký je rozdíl mezi portrétem a podobenkou?

Která z fotek je poloakt?

Co si myslíš, že se fotograf snažil snímkem zachytit? Čím se dle tebe inspiroval?

Vyber si jednu ze dvou fotek a pokus se napsat: 1. Jak je fotka vytvořena? 2. Co je na fotce zobrazeno? 3. Co si myslíš, že chtěl autor zachytit? 4. Co pociťuješ, když si fotku prohlédneš?

